



**LAUREA**  
AMMATTIKORKEAKOULU

*Uuden edellä*

”Huumoria saa käyttää ja paljon”

Käsikirja Tyttöteam - Nuorten äitien vertaistukitoiminnan ohjaajille

---

Näsman, Kaisa

2012 Hyvinkää

Laurea-ammattikorkeakoulu  
Hyvinkää

”Huumoria saa käyttää ja paljon”  
Käsikirja Tyttöteam - Nuorten äitien vertaistukitoimin-  
nan ohjaajille

Kaisa Näsman  
YAMK Sosiaalian Koulutusohjelma  
Perhekeskeisen Varhaiskasvatuksen  
Kehittäminen ja Johtaminen  
Opinnäytetyö  
Marraskuu, 2012

Kaisa Näsman

**”Huumoria saa käyttää ja paljon” Käsikirja Tyttöteam - Nuorten äitien vertaistukitoiminnan ohjaajille**

Vuosi

2012

Sivumäärä

44

---

Tyttöteam - Nuorten äitien vertaistukitoiminta on vuosien ajan ollut osa Nuorisosasuntoliiton (NAL) paikallisyhdistysten sisältöpalveluita. Tyttöteam-toiminta toimii erimuotoisena osassa paikallisyhdistyksiä ympäri Suomea. Toiminta muokkaantuu työntekijäresurssien sekä ohjaajan hyväksi ja huonoiksi tai toimiviksi ja toimimattomiksi kokemien työtapojen mukaan.

Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa Nuorisosasuntoliiton paikallisyhdistyksille Tyttöteam ohjaajien -käsikirja, jonka avulla toiminta olisi mahdollisesti helpompi käynnistää tai elvyttää uudelleen käyttöön ja ylläpitää sekä kerätä arvokasta tietoa, taitoa sekä erilaisia näkökulmia Tyttöteamissä työskennelleiltä ohjaajilta. Käsikirjan perimmäinen tarkoitus on tuottaa NAL-kentän työntekijöille ohjekirja, jonka avulla madalletaan kynnystä Tyttöteam-toiminnan käynnistämiseen tai sen toiminnan uudelleen elvyttämiseen omalla paikkakunnalla. Lisäksi käsikirjan on tarkoitus olla auttava työväline Tyttöteam-toiminnan ylläpitämiseksi paikallisyhdistyksissä, joissa Tyttöteam jo toimii.

Ryhmät koostuvat pääasiallisesti alle 25-vuotiaista äideistä ja heidän lapsistaan. Tyttöteam-toiminnan perimmäinen idea on kokemusten vaihto vanhemmuudesta, lasten kasvatuksesta, lapsuudesta sekä naiseudesta. Toimintaan varmuutta ja turvallisuuden tunnetta tuo tutun ohjaajan läsnäolo. Tyttöteamin vetäjänä toimii useilla paikkakunnilla NAL-paikallisyhdistyksen asumisohjaaja.

Materiaali käsikirjaan on koottu kahden kyselyn, puhelinhaastattelun, NAL:ssa ja paikallisyhdistyksissä säilytettyjen vanhojen Tyttöteam-materiaalien sekä olemassa olevan kirjallisuuden pohjalta. Ensimmäinen kysely on tehty kahden eri Etelä-Suomessa toimivan Tyttöteam-ryhmän äideille syksyllä 2011 ja toinen kysely entisille sekä nykyisille Tyttöteam ohjaajille keväällä 2012. Lisäksi käsikirjan materiaalia on kirjoitettu keväällä 2012 järjestetyn Tyttöteam ohjaajien päivässä kootun tiedon, kirjoitetun hankepäiväkirjan ja omakohtaisen tiedon pohjalta.

Kyseessä on toiminnallinen opinnäytetyö, jossa tutkimuksellisesti sovelletaan toimintatutkimuksen ja etnografian menetelmiä. Aineiston analyysin on toteutettu sisällönanalyysin teemoittelulla ja tyypittelyllä. Näillä menetelmillä pyrittiin pääsemään parhaimpaan kokonaiskuvaan olemassa olevasta ja kerätystä materiaalista sekä mahdollisesta käsikirjan rakenteesta.

Asiasanat: äitiys, vertaistuki, ohjaajat, toimintatutkimus, etnografia

Kaisa Näsman

**“You should use humour, a lot” A handbook for Tyttöteam - Young mothers’ peer group activity instructors**

Year	2012	Pages	44
------	------	-------	----

---

Tyttöteam - Young mothers’ peer group activity has been a part of the contents services of the locals of Nuorisواسuntoliitto (NAL) for years. Tyttöteam activity operates in some of the locals around Finland. The activity differs between the locals according to worker resources and also between good and bad or functional and inoperative work methods.

The purpose of this thesis was to produce a Tyttöteam handbook for the instructors in the locals of Nuorisواسuntoliitto, in order to make it easier to start or to revive the activity and to maintain and to gather valuable information, skills and different points of view from the instructors who have worked in Tyttöteam. The fundamental purpose of the handbook was to produce to the workers of the NAL-field to lower the threshold for starting Tyttöteam activity or revive it in one’s locality. Furthermore, the purpose of the handbook was to be a helping tool to maintain the activity in the locals in which Tyttöteam activity already operates.

The groups consist mainly of under 25-year-old mothers and of their children. The fundamental idea of Tyttöteam is the exchange of experiences of parenthood, upbringing of children, childhood and womanhood. The presence of a familiar instructor brings a feeling of safety and certainty to the group. The worker of the NAL locals on several localities is usually the instructor of Tyttöteam activity.

The material for the handbook was collected with two inquiries, with one telephone interview, with retained materials of Tyttöteam activity in NAL and in the locals and with existing literature. The first inquiry was made in the autumn of 2011 in two Tyttöteam activity groups in Southern Finland and another made in the spring of 2012 among Tyttöteam activity instructors around Finland. Furthermore, the material of the handbook consists of collected information from a Tyttöteam instructors’ day which was arranged in spring 2012, a written project diary and subjective knowledge.

This was a functional final thesis in which the analysis methods were adapted with the methods of action research and ethnography. The material analysis was carried out with content analysis of the themes and types. The attempt with these methods was to get the best general view from the existing and collected material and from the potential structure of the handbook.

Keywords: motherhood, peer support, instructors, action research, ethnography

## Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Tausta, tarve ja tarkoitus .....	7
3	Teoreettinen viitekehys.....	8
3.1	Nuoruus ja äitiys .....	8
3.2	Vertaistukitoiminta .....	10
3.2.1	Nais- ja äitiryhmät .....	11
3.2.2	Vertaisryhmän ohjaaminen .....	12
3.3	Syrjäytymisen ehkäisy .....	12
3.4	Nuorisoasuntoliitto (NAL) .....	13
3.4.1	NAL-laatu järjestelmä.....	14
3.4.2	Asukastoiminta ja -demokratia .....	14
3.5	Tyttöteam - Nuorten äitien vertaistukiryhmä.....	15
3.6	Aikaisempia tutkimuksia .....	15
4	Prosessin kuvaus.....	16
4.1	Tutkimustehtävä .....	16
4.2	Tutkimusmenetelmä.....	17
4.2.1	Tutkimuksen luotettavuus .....	19
4.2.2	Eettiset kysymykset.....	20
4.3	Tiedonkeruu ja työstäminen .....	21
4.3.1	Kyselylomakkeen tekeminen ja toteutus Tyttöteam äideille.....	22
4.3.2	Kyselyn tekeminen ja toteutus Tyttöteam ohjaajille.....	23
4.3.3	Yhteenvedoa kyselyiden vastauksista .....	23
4.4	Aineiston analyysi .....	24
4.5	Sisällönanalyysi .....	25
5	Tulokset.....	26
5.1	Tyttöteam-toiminnan tärkeät asiasisällöt ja hyvät toteuttamismenetelmät ..	26
5.2	Tyttöteam-toiminnan käynnistäminen ja ylläpitäminen .....	28
6	Käsikirjan rakentuminen .....	30
6.1	Ensimmäinen vedos lukukierrokselle .....	30
6.1.1	Palaute ensimmäiseltä lukukierrokselta .....	31
6.2	Toinen lukukierros ja käsikirjan viimeistely.....	32
7	Johtopäätökset ja pohdinta .....	32
8	Työskentelyprosessin arviointi.....	33
	Lähteet .....	35
	Liitteet.....	39

## 1 Johdanto

Ensisynnyttäjien keski-ikä on noussut viime vuosikymmeninä. Tähän ovat vaikuttaneet arvo- ja normimuutosten lisäksi myös monet muut tekijät niin Suomessa kuin muuallakin Euroopassa. Eräs tärkeä tekijä on ollut se, että yhä suurempi joukko nuorista, erityisesti naisista, koulutautuu ja hankkii ammatin. Lisäksi monet yhteiskunnan järjestelmät, esimerkiksi perhepolitiikka, eivät suosi nuorena perheellistymistä. (Paajanen 2005, 10 - 11.)

Vaikka ensisynnyttäjien keski-ikä on kohonnut, joukkoon kuuluu kuitenkin myös hyvin nuoria äitejä. Monesti äidin nuori ikä esitetään riskitekijänä. Ei kuitenkaan ole selvää, onko esimerkiksi teiniäitiys ongelma sinänsä, vai liittyvätkö riskit muihin tekijöihin, jotka ovat yhteydessä teiniäitiyteen, kuten jo aiemmin mainittu alhainen koulutus mutta myös heikko sosioekonominen asema ja vähäinen sosiaalinen tuki. (Cacciatore & Janhunen 2008, 14.) Nuorten äitien tukeminen muun muassa ohjauksen ja vertaistoiminnan keinoin ovat osoittautuneet toimiviksi työvälineiksi. Niiden avulla saatetaan mahdollistaan monen nuoren äidin syrjäytymisen ehkäisy ja sosiaalisten kontaktien synty.

Tärkeä apu äideille tulee vertaisryhmiltä. Vertaistuesssa erityisesti samaa elämänvaihetta elävät toiset ystävättäret ovat avainasemassa. Äitiyden vaikutus ystävyyssuhteisiin liittyy usein juuri ystävien elämäntilanteeseen, jo perheellistyneet ystävät, jotka ymmärtävät uuden äidin kokemuksia. (Rotkirch & Saloheimo 2008, 83.)

Nuorisoasuntoliiton (NAL) ja sen paikallisyhdistysten nuorisoasunnoissa asuu itsenäisesti asumistaan opettelevien nuorten lisäksi nuoria perheitä ja nuoria yksinhuoltajia. Tyttöteam - Nuorten äitien vertaistukiryhmä on yksi NAL:n sisältöpalveluista. Toiminnan tavoitteena on vanhemmuuden ja äitiyden vahvistaminen ja muiden samassa elämäntilanteessa olevien nuorten tapaaminen. Tyttöteamin tarkoitus ei ole toimia ulkoa ohjautuvana terapiana, kuntoutuksena tai muunakaan kontrollimenetelmänä, vaan antaa nuorille äideille mahdollisuus vertaistukeen ja mukavaan ajanviettoon lapsiensa kanssa. Ryhmän toiminta perustuu avoimuuteen, luottamukseen, toisen ihmisen arvostukseen, vanhemmuuden tukemiseen sekä yhdessä tekemisen kautta vertaistukeen sekä iloissa että suruissa.

Jotta Tyttöteam-toiminta jatkuu NAL:n paikallisyhdistyksissä, tarvitaan innostuneita ja motivoituneita ohjaajia sitä vetämään. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on luoda käsikirja, joka toimii Tyttöteam-toiminnan aloittamisen, toiminnan takaisin elvyttämisen ja ylläpitämisen työvälineenä. Toivon, että tämä käsikirja rohkaisee ja antaa kimmokkeen Tyttöteam toiminnalle sekä NAL:n paikallisyhdistyksissä aloitteleville työntekijöille että vanhoille konkareille. Lisäksi toivon, että se antaa välineitä Tyttöteam toiminnan kehittämiseksi ja jatkuvuuden säilymiseksi.

Koska opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa Tyttöteam ohjaajien käsikirja, tämä on toiminnallinen opinnäytetyö. Toiminnallisissa opinnäytetyöissä tutkimuksellinen selvitys kuuluu idean tai tuotteen toteutustapaan. Toteutustapa tarkoittaa sekä keinoja, joilla materiaali esimerkiksi oppaan sisällöksi hankitaan, että keinoja, joilla opas valmistetaan. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 56.) Tutkimuksellisesti soveltan opinnäytetyössäni toimintatutkimuksen ja etnografian menetelmiä. Etnografisen metodin avulla on mahdollista saada kiinni abstraktista ilmiöstä, hiljaisesta tiedosta ja tietämyksestä (Virtainlahti 2011, 264), kun taas toimintatutkimuksen menetelmillä on tarkoitus tuoda esille uutta tietoa toiminnasta ja samalla kehittää sitä (Heikkinen & Jyrkämä 1999, 33). Aineisto on koottu kahden kyselyn, puhelinhaastattelun, NAL:ssa ja paikallisyhdistyksissä säilytettyjen vanhojen Tyttöteam materiaalien sekä olemassa olevan kirjallisuuden perusteella.

## 2 Tausta, tarve ja tarkoitus

Aloitin opinnäytetyön työstämisen syksyllä 2011. Pohtiessani aihetta, joka olisi motivoiva ja samalla työelämälähtöinen sekä kyseessä olevan koulutusohjelman mukainen, aihealueeksi muotoutui Tyttöteam - Nuorten äitien vertaistukiryhmän toiminta. Tyttöteam on osa Nuorisosuntoliiton (NAL) sisältöpalveluihin kuuluvaa asukastoimintaa. Esittelin idean ensimmäisenä Riihimäen seudun Nuorisosuntojen (Riinu) vastaavalle asumisohjaajalle Tiina Saariselle, jolta nousikin joitain ideoita. Sovimme kuitenkin, että osallistun hänen kanssaan verkostopalaveriin Nuorisosuntoliiton asumis- ja koulutuskoordinaattori Tiina Kuparin kanssa syyskuussa. Verkostopalaverissa yhteistuumin päädyimme kentällä tarpeessa olevan Tyttöteam ohjaajien käsikirjan tuottamiseen.

Olen työskennellyt Hyvinkään Nuorisosuntoyhdistyksessä, joka on yksi Nuorisosuntoliiton paikallisyhdistyksistä, vuodesta 2008 ja toiminut Tyttöteam ohjaajana noin kolme vuotta ennen kuin jäin äitiyslomalle. Tyttöteam-toiminta ei ollut Hyvinkäällä aktiivista, kun aloitin työssäni, joten olen ollut itse siinä asemassa, että olen uudelleen käynnistänyt toiminnan. Itselläni on siis omakohtaista tuntemusta siihen, kuinka tärkeä Tyttöteam ohjaajille suunnattu käsikirja on.

Käsikirjan synnyn taustalla on siis sekä NAL:n että sen paikallisyhdistysten työntekijöiden toive Tyttöteam ohjaajille suunnatun käsikirjan saamisesta. Käsikirjan tarkoituksena on perehdyttää työntekijä Tyttöteam-toiminnan perusteisiin sekä opastaa ja ohjastaa Tyttöteam-toiminnan aloittamiseen omassa yhdistyksessä sekä tukea Tyttöteam-toiminnan jatkuvuutta. Tyttöteam-toiminnan perimmäinen tarkoitus on toimia vertaistukena nuorille äideille, joten toiminta pohjautuu tälle ajatukselle. Toiminta pyritään suunnittelemaan niin, että se palvelee niin äitejä kuin lapsiakin.

Materiaali käsikirjaan on koottu kahden kyselyn, puhelinhaastattelun, NAL:ssa ja paikallisyhdistyksissä säilytettyjen vanhojen Tyttöteam materiaalien sekä olemassa olevan kirjallisuuden pohjalta. Ensimmäinen kysely on tehty kahden eri Etelä-Suomessa toimivan Tyttöteam ryhmän äideille syksyllä 2011, ja toinen kysely on tehty entisille sekä nykyisille Tyttöteam ohjaajille keväällä 2012.

Opinnäytetyötä aloittaessani minun tuli tarkkaan miettiä oma roolini tutkijana ja millaisen panoksen pystyn itse antamaan käsikirjalle ja mistä näkökulmasta. Päädyin kuitenkin siihen, että myös oma tietämykseni, osaamiseni ja näkökulmani Tyttöteam ohjaajana Hyvinkään paikallisyhdistyksessä on painamisen arvoinen. Näin ollen olen siis myös itse vastannut entisen Tyttöteam ohjaajan roolissa ohjaajille tarkoitettuun kyselyyn ja olen antanut näin tärkeän panostuksen käsikirjalle.

Syrjälän, Ahosen, Syrjäläisen ja Saaren (1996, 78) mukaan etnografisen tutkimuksen ihmis-, todellisuus- ja tietokäsitys liittyvät myös tutkijan rooliin. Tutkija on aktiivinen ja pyrkii tietoisesti vuorovaikutukseen tutkittavan kanssa. Tutkimus ei lähde tyhjästä, vaan tutkijan oma persoonallisuus, arvot ja historia suuntaavat tutkimuksen kulkua. Tutkijan tulee tutkimuksen jokaisessa vaiheessa tiedostaa oma roolinsa ja kasvaa roolissaan tutkimuksen myötä.

Kuitenkin tutkijana minun on pitänyt lähestyä kerättyä aineistoa objektiivisesti. Uskon, tämän onnistuneen, koska aineistoa on kerääntynyt niin runsaasti, että näkökulmia on todella paljon. Ne ovat toisistaan joiltain osin hyvin erilaisia, kuitenkin monien yhtäläisyyksien kokonaisuus. Omat näkemykseni ovat sulautuneet muun materiaalin sekaan. Lisäksi omasta ohjaamistani on jo muutama vuosi, joten perspektiivi ohjaamiseen on muuttunut, koska en ole sitä aktiivisesti juuri nyt tekemässä.

### 3 Teoreettinen viitekehys

Nuorten äitien vertaistuen teemaa tarkastellaan tässä opinnäytetyössä valtakunnallisella tasolla ohjaajan näkökulmasta. Nuoruutta ja äitiyttä tarkastellaan yhtenä keskeisenä käsitteenä ja lisäksi vertaistukea ja syrjäytymisen ehkäisyä omina kokonaisuuksinaan, koska ne ovat tärkeä osa opinnäytetyön tuotoksena syntyvän käsikirjan tematiikkaa. Lisäksi käsitteet Nuorisosuntoliitto (NAL) ja siihen liittyvät toiminnot, mukaan lukien Tyttöteam - Nuorten äitien vertaistuen, olen määritellyt omina alueina, koska ne esiintyvät tekstissäni usein. Uskon, että näiden käsitteiden avaaminen tarvitaan koko tekstin ymmärtämiseksi.

#### 3.1 Nuoruus ja äitiys



Nuoruus voidaan jakaa seuraavanlaisiin kolmeen eri jaksoon: nuoruusiän varhaisvaihe noin 12-15-vuotiaana, nuoruusiän keskivaihe 15-18-vuotiaana ja nuoruusiän loppuvaihe 18-20-vuotiaana. Nuoruus on aikaa, jolloin on opittava ohjaamaan elämäänsä oman yksilöllisyyteen- sä kautta yhä tietoisemmin suhteessa muihin ihmisiin, luontoon ja koko maailmankaikkeu- teen. Ruumiinrakenteeltaan ja älyllisesti nuori ihminen on valmis maailmaan ja yhteiskunnal- liseen toimintaan. (Dunderfelt 2011, 84 - 85, 92.)

Dunderfeltin (2011, 97) mukaan kehityspsykologiassa ulkoiset asiat, kuten perheen perustami- nen ja lasten kasvattaminen liitetään vasta aikuisuuden alkutaipaleelle ja aikuisuuteen 20-40 ikävuosien vaiheille, jota kutsutaan myös jäsentymisvaiheeksi. Kehityspsykologian näkökul- masta vanhemmuus tai äitiys vaatii siis tietynlaista henkistä kypsyttää ja voimavaroja (Hirvo- nen 2000, 36).

Raskaus elämänsä vaiheena vaatii naiselta henkisiä valmiuksia, kypsyttää ja usein myös riittävää kronologista ikää käsitellä raskaudenaikaisia muutoksia, erilaisia prosesseja ja tun- temuksia, jotta ne niveltäisivät luontevaksi osaksi naisen tulevaa elämää ja äitiyttä (Hirvonen 2000, 36). Ensimmäistä raskautta ja synnytystä pidetään naisen elämässä käännekohtana; tä- män jälkeen toimitaan äitinä ja vanhempana (Vehviläinen-Julkunen 1999, 163).

Elämän vaikeuksissa ja kasvun kipukohdissa tarvitaan erityisen vahvaa vanhemmuutta. Van- hemmuutta, jossa ollaan valmiita laittamaan omat henkiset ja fyysiset voimavarat täysillä likoon sekä vanhemmuutta, jossa on syvä ymmärrys, että nyt on aika jaksaa, olla rinnalla ja luoda turvallisuutta sekä ulkoisesti että sisäisesti. Lisäksi vanhemmuutta, jossa asian kipey- destä huolimatta on rohkeutta nähdä oma lapsensa elämisen vaikeudet, miettiä omaa tehtä- väänsä niiden äärellä ja sitten tarttua siihen tehtävään. (Mattila 2010, 19.)

Hirvosen (2000, 36 - 37) mukaan äitiyttä ja vanhemmuutta lähestyttäessä kronologisen iän näkökulmasta törmätään tosiseikkaan, että alle 18-vuotias ei ole täysi-ikäinen lain mukaan. Alle 18-vuotias on usein myös valmistumaton sosiaaliseen äitiyteen. Yhteiskunta ja sen kult- tuuri sanelevat ehtoja äitiydelle määritellen sitä ja tuoden esille erilaisia äitiyden esityksiä. Nuori ei ole kyennyt noudattamaan sitä normatiivista kronologiseen ikään perustuvaa elämän- kulkua ja niitä siirtymiä, joita yhteiskunnassa tuetaan ja pidetään yllä. Yhteiskunnan näkö- kulmasta tarkasteltuna nuori ei myöskään ikänsä vuoksi kykene siihen huolenpitoon ja moraa- liseen toimintaan, joka on liitetty ja liitetään äitiyteen ja vanhemmuuteen.

Kuitenkin Cacciatorin ja Janhusen (2008, 14) mukaan ei ole tiettyä ikää, jossa nainen on val- mis äidiksi. Lastensaanti-ikä on suuresti vaihdellut eri historian aikoina. Fysiologinen lisään- tymisikä hedelmälliseksi tulemisesta vaihdevuosiin sisältää monenlaisia, biologisia, psykologi- sia ja sosiaalisia muutoksia pitkin matkaa. Nuoruus ei kuitenkaan sinänsä ole äidille huono

ominaisuus; päinvastoin nuoren ihmisen usein paremmasta fyysisestä kunnosta on todennäköisesti hyötyä lapsenhoidossa.

Kelhän (2008, 83, 85 - 86) tutkiessa, millaisina erilaiset pääomat näyttäytyvät eri-ikäisten naisten elämäntilanteessa suhteessa äitiyteen ja perheeseen, esille nousi, kuinka useimmat tutkimukseen osallistuneista nuorista äideistä kertoivat aina halunneensa lapsia nuorena. Raskaudesta ei juurikaan puhuttu ”vahinkona”, vaan enemmänkin iloisena yllätyksenä, vaikka sitä ei olisi suunniteltukaan. Ammattiin opiskeleminen oli kaikille nuorille äideille tärkeää, tekemisten järjestys vain erilainen. Hirvosen (2000, 72) mukaan kuitenkin hänen tutkimukseen osallistuneille nuorille lopullinen tieto, että oli raskaana, aiheutti rajuja tunnetiloja. Päälimmät tuntemukset olivat paniikki tai shokki, johon yhdistyi myös pelko tulevasta.

### 3.2 Vertaistukitoiminta

Vertaistoiminnan taustalla on ihmisten ikiaikainen tarve olla vuorovaikutuksessa toistensa kanssa, koska ihminen on sosiaalinen ja elää yhteisöissä. Ensimmäisiksi, varsinaisiksi vertaisryhmiksi mainitaan usein AA-kerhot (1939), Anonyymien Alkoholistien ryhmät, jonka perustajajäseniä ovat amerikkalaiset Bill Wilson ja Bob Smith. Suomeen toiminta juurtui vuonna 1948. Tänä päivänä pohjoismaisissa hyvinvointivaltioissa vertaistukiryhmien, kuten koko kolmannen sektorin, toiminta perustuu erilaisiin lähtökohtiin kuin esimerkiksi Pohjois-Amerikassa. Sikääläisessä perinteessä korostuu oma-apu ja vertaistoiminnan tavoitteena nähdään olevan jäsenten riippumattomuuden lisääminen valtiollisista palveluista, kun taas Pohjoismaissa vertaistoiminta toimii julkisia palveluita täydentävänä. Amerikkalaistyyppistä mallia on pidetty uhkana hyvinvointipalveluille ja sen on pelätty uhkaavan ammattilaisia ja hyvinvointivaltion puolustajia. Tilanne Suomessa on kuitenkin muuttumassa. (Laimio & Karnell 2010, 9 - 11.)

Suomessa, samoin kuin muissa Pohjoismaissa, vertaistoiminta on siis nähty julkisten palveluiden osana tai niitä täydentävänä. Vertaistoiminta on aina ollut monin tavoin yhteydessä paikallisten hyvinvointipalveluiden ja järjestöjen toiminnan kanssa: vapaaehtoiset ja ammattilaiset ovat työskennelleet yhdessä. Kuitenkaan vertaistuen eri muodoilla ei pääsääntöisesti ole vielä legitiimiä asemaa julkisessa hyvinvointityössä. (Jyrkämä & Huuskonen 2010, 81.)

Vertaistuella ja vapaaehtoistoiminnalla tunnustetaan olevan yhteiskunnallista merkitystä, erityisesti vaikeissa elämänvaiheissa. Sen eri muodot voivat olla linkkejä sekä virallisen auttamisen että läheisten tuen suuntaan. Vertaistoiminnalla on vahva ennalta ehkäisevä merkitys, mutta on muistettava, että se ei ole terapiaa. Vertaistoiminta voi olla osa sosiaali- ja terveyspalveluketjuja, eivätkä ammattiapu ja vertaistuki ole toistensa kilpailijoita. Sillä on myös

itsenäinen yhteiskuntaa uudistava ja kansalaisaktiivisuutta ilmentävä merkitys. (Laimio & Karnell 2010, 11.)

Vertaisuus käsitteenä kuvaa sitä, että vertaisen osaaminen tai tieto perustuu omakohtaiseen kokemukseen jostakin erityisestä elämäntilanteesta. Vertaisuuden ja kokemustiedon vastakohta on ammatillinen tieto ja asiantuntemus, joka perustuu koulutukseen, tutkimukseen ja ammatillisessa työssä saatuun osaamiseen. Vertaisuus ja ammatillisuus voivat liittyä yhteen. Vertaistukiryhmät ovat usein ongelmanratkaisuryhmiä, joissa käsitellään menetyskokemuksia ja ratkotaan yhdessä vaikeaksi ja kuormittavaksi koetun elämäntilanteen kysymyksiä. Ryhmät voivat olla myös yhdessäolo- ja aktiviteettiryhmiä, joissa saattaa syntyä uusia yhteyksiä ja eristäytyminen voi sitä kautta vähentyä. Erityyppiset vertaistoiminnan muodot muodostavat verkoston, josta tarvitsija löytää kulloinkin tilannettaan palvelevan foorumin. (Laimio & Karnell 2010, 16.)

Vertaistukiryhmä tarjoaa mahdollisuuden jakaa ajatuksia, kokemuksia ja tunteita muiden samassa tilanteessa olevien kanssa (Inkinen & Söderblom 2005, 18). Riittävästi samankaltainen elämäntilanne takaa sen, että osanottajat tietävät omasta kokemuksesta jotakin toisten tunteista. Usein osanottajat kokevat tulevansa ymmärretyiksi jo puolesta sanasta. Ryhmäläisiltä saatu empatia on myös eri luokkaa kuin useilta ammattilaisilta, perheeltä tai ystäviltä saatu. Joskus vertaisryhmä on ensimmäinen ja ainut paikka, jossa osanottajat tulee kuulluksi omine ongelmineen, kysymyksineen, tunteineen ja ajatuksineen. (Laimio & Karnell 2010, 18.)

Vertaistukeen perustuvan toiminnan merkityksen ymmärtäminen edellyttää historiallista tarkastelua sekä jäsenystä siitä, miten vertaistuki on muodostunut suhteessa ammatilliseen auttamiseen. Vertaistuki voidaan ajatella osana vakiintuneita, virallisia ja julkisia palvelujärjestelmiä. Sillä on kuitenkin aivan erityinen oma paikkansa ja monella tavalla myös keskustelua ja kriittisiä kysymyksiä herättävä toiminnallinen ja ideologinen roolinsa. (Hyväri 2005, 215.)

### 3.2.1 Nais- ja äitiryhmät

Vertaistukeen perustuvat ryhmät kuuluvat naisten maailmaan. Puhuminen itsestä ja tunteista on naisille luontaista. Naisten vahvuudet toistensa tukijoina ja mallin antajina korostuvat näissä ryhmissä. Parhaimmillaan naiset voivat löytää ryhmistä uusia ystäviä, uusia ihmissuhteita sekä luoda naisten uuden sosiaalisen verkoston. (Palojärvi 2000, 45.)

Äitiryhmät perustuvat puhuttuun kulttuuriin. Ryhmissä mukana olevien naisten keskinäinen vuorovaikutus muokkaa ryhmän toiminnan sisältöä. Tavallaan ryhmissä on kyse tiedosta ja tiedonvaihdosta, omien kokemusten ja äitiyteen liittyvän asiantuntijatiedon välisestä suhteesta.

ta. Äitiryhmä tarjoaa tilaisuuden vertailla omia ja toisten kokemuksia äitiydestä ja äitinä olosta. (Vanhanen-Silvendoin 1996, 232 - 233.)

Rotkirchin ja Saloheimon (2008, 84) mukaan on huomioitava kuitenkin se, että kuten sana vertainen jo vihjaa, vertaissuhteisiin voi sisältyä myös vertailua. Vaikka äidit enimmäkseen kiittelevät tai kaipaavat muiden äitien tukea, välillä heissä myös herää kilpailullisuutta toisia äitejä kohtaan tai he tuntevat syyllisyyttä tai häpeää. Vertaistuki voi siis äärimmillään tuoda mukanaan vertaispaineen, joka muodostuu esteeksi tuen ja tabuiksi muodostuvien ongelmien väliin.

### 3.2.2 Vertaisryhmän ohjaaminen

Toimimalla ohjaajana välitetään tietoa ja ohjataan keskustelua ryhmässä. Keskustelun kautta ohjaaja ymmärtää myös itse paremmin ryhmän jäsenten elämää ja haasteita. Ohjaajana saatu kokemus vahvistaa ammattitaitoa ja kasvattaa ammatillisuutta. (Alitolppa-Niitamo, Moallin & Novitsky 2006, 11.)

Ohjaaja koetaan ryhmän turvatekijäksi, kun ryhmän tutustumisvaiheessa ryhmäläiset etsivät roolejaan ja paikkaansa ryhmässä. Esimerkiksi vertaistukiryhmään tulijat voivat olla asioidensa ja kertomustensa kanssa hyvin erilaisissa vaiheissa. Ohjaajan yksi tärkeistä tehtävistä onkin turvata kaikkien mahdollisuus käyttää ryhmän aikaa, tulla kuulluksi. (Jyrkämä 2010, 41.)

Ryhmän alkuvaiheessa ohjaaja on keskeinen viestijä. Tavoitteena on kuitenkin, että vuorovaikeus etenisi tasaisesti ryhmäläisten kesken. Ohjaajan on tarpeen miettiä, miten antaa aikaa kaikille. (Vedenkivi & Salmenperä 2010, 25.)

Vertaisryhmää voi ohjata ja organisoida kuka vain aikuinen, joka on kiinnostunut aiheesta ja ryhmän vetämisestä. Sana ohjaus tuo usein mieleen neuvomisen ja opastamisen. Nykykäsityksessä ohjaus on kuitenkin enemmänkin prosessi, joka perustuu neuvotteluun ja keskusteluun. Kun vertaisryhmää ohjataan, ovat toiminta ja keskustelu se tie, jota ryhmän jäsenet ja ohjaaja kulkevat. Yleisenä periaatteena vertaisryhmätoiminnassa on se, että ryhmän jäsenet yhdessä ohjaajan kanssa osallistuvan toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja organisointiin. Vastavuoroisuus kuuluu vahvasti vertaisryhmätoimintaan. Ohjauksen tulee perustua ihmisen kunnioittamiseen ja siihen, että ymmärtää toisen ihmisen kokonaisuuden. (Järvinen & Taajamo 2006, 24 - 34.)

### 3.3 Syrjäytymisen ehkäisy

Yleisesti ottaen syrjäytyminen voidaan määritellä yksilöä yhteiskuntaan yhdistävien siteiden heikkoudeksi. Nykypäivänä syrjäytymisestä puhuttaessa yksilön ja yhteiskunnan siteiden heik-

koutta tarkastellaan etupäässä yhteiskunnan kannalta. Keskeinen kysymys syrjäytymisen perustaville määreille on, mistä syrjäydytään, kun syrjäydytään. (Raunio 2006, 9 - 12.) Nuoren ihmisen kohdalla syrjäytyminen liitetään usein nuoren elämänsä prosesseihin sekä elin- ja perheoloihin. Toisaalta se liitetään myös erilaisiin integroitumisen ongelmiin, kuten kouluun, työelämään tai vastuuseen kansalaisena. (Linnakangas & Suikkanen 2004, 47.)

Syrjäytymisvaara on vähäinen, kun parisuhde, vanhemmuus sekä yksilöiden sosiaalinen verkosto ovat kunnossa ja asuminen mallillaan sekä kaikista perheenjäsenistä pidetään yksilöllisesti ja yhdenvertaisesti huolta. Syrjäytynyt tai syrjäytymisvaarassa oleva voidaan palauttaa osaksi yhteiskunnan tasavertaista jäsenyyttä poistamalla ongelmia, jotka liittyvät työntekoon, asumiseen, opetukseen, elintasoon, terveyteen, kansallisuuteen, päihteiden käyttöön, sukupuolten väliseen eriarvoisuuteen, sosiaaliseen kanssakäymiseen, sekä henkiseen ja fyysiseen väkivaltaan ja viranomaisten byrokratiaan. (Syrjäytymisen ehkäisy ja vähentäminen 2009, 7.)

#### 3.4 Nuorisoasuntoliitto (NAL)

Nuorisoasuntoliitto ry (NAL) on toiminut nuorten aikuisten asumisen parissa vuodesta 1971 ja kasvanut valtakunnalliseksi toimijaksi. 27 paikallisen nuorisoasuntoyhdistyksen, yleishyödyllisen vuokrataloyhtiönsä Alkuasunnot Oy:n sekä asumisen tukipalveluita tuottavan NAL Palvelut Oy:n kanssa liitto rakennuttaa ja vuokraa nuorisoasuntoja, kehittää ja tarjoaa itsenäisen asumisen onnistumista tukevia palveluja, tuottaa nuorisoasumista ja yleistä asumista koskevaa tietoa sekä toimii nuorten edunvalvojana asumista koskevissa kysymyksissä. (Nuorten asumisen asiantuntija 2012.)

Nuorisoasuntoliitto toimii ensisijaisesti kohderyhmänsä, mutta myös muiden nuorten edunvalvojana asumiseen liittyvissä kysymyksissä. Liitto osallistuu ja vaikuttaa asumisasioiden käsittelyyn valtakunnallisella ja kansainväliselläkin tasolla. Erityisesti NAL kiinnittää huomiota pienvuokra-asuntojen tuotantoon, asumiskustannuksiin ja nuorille kohdistettavaan avustukseen liittyviin kysymyksiin. Paikallisella tasolla edunvalvontatyötä tekevät NAL-paikallisyhdistykset, jotka vaikuttavat oman alueensa asuntopolitiikkaan ja nuorten elinoloihin. Toimiakseen aktiivisena edunvalvojana ja nuorten asumisen asiantuntijana NAL työskentelee monialaisissa ja moniammatillisissa verkostoissa. (Nuorten puolestapuhuja 2012.)

Itsenäistymiseen ja itsenäisen asumisen aloittamiseen tarvitaan usein muutakin kuin kohtuuhintainen vuokra-asunto. NAL haluaa varmistaa asumisen onnistumisen tarjoamalla asukkailensa tietoa, neuvontaa ja osallistumismahdollisuuksia sekä tarvittaessa myös räätälöityä tukea itsenäisen asumisen alkutaipaleelle. Asunnon haun yhteydessä kaikki asukkaat haastatellaan ja perehdytetään. Asukkailla on mahdollisuus myös asumisneuvontaan tilanteen niin vaatiessa. Osallistuminen asukastoimintaan tai harrasteryhmiin on luonnollinen tapa tutustua

asuinympäristöön ja myös keino vaikuttaa asumisviihtyvyyteen. Osalle asukkaista räätälöidään yksilöllisiä tukipalveluja asumisohjauksesta aina tehostettuun tuettuun asumiseen. Asumisohjaus on yksilöllistä ohjausta asumisasioiden hoitamisessa, kun taas tuetussa asumisessa räätälöidään kokonaisvaltainen tukipaketti tukemaan nuoren itsenäistymiskehitystä ja turvaamaan itsenäisen asumisen onnistumisen. (Sisältöpalveluilla varmistetaan itsenäisen asumisen onnistuminen 2012.)

Paikalliset nuorisoasuntoyhdistykset ovat Nuorisoasuntoliiton selkäranka. Yhdistyksiä on suurimmissa kaupungeissa ja kasvukeskuksissa, mutta myös pienemmillä paikkakunnilla, joissa on nuorisoasuntoja. Yhdistykset ovat omalla alueellaan nuorten edunvalvojia ja asiantuntijoita asumiseen liittyvissä kysymyksissä. Monet yhdistyksistä kehittävät myös asumisen sisältöpalveluita ja rakennuttavat nuorisoasuntoja. (Paikallisyhdistykset NAL:n selkäranka 2012.)

#### 3.4.1 NAL-laatu järjestelmä

Nuorisoasuntoliitossa työskennellään pitkäjänteisesti toiminnan kehittämiseksi. Systemaattinen laatu työsken tely käynnistettiin Nuorisoasuntoliitossa vuoden 2005 alussa, jolloin julkaistiin myös ensimmäinen painos NAL-laatukäsikirjasta. Käsikirja ja samalla myös auditointikäytäntö päivitettiin vuonna 2007. Laatu työsken tely on tänä päivänä pysyvä osa nuorisoasumisen arkea. (NAL:ssa työskennellään pitkäjänteisesti toiminnan kehittämiseksi 2012.)

Laatu työsken telyn lähtökohtana on systemaattinen pyrkimys toiminnan jatkuvaan parantamiseen sekä toisilta oppimiseen. Laatu järjestelmä perustuu ydinprosessien kuvaamiseen, laatu kriteerien määrittämiseen edellä mainituille prosesseille, hyvien käytäntöjen esiin nostamiseen sekä kahden kolmen vuoden välein toteutettavaan vertaisarviointeihin. Oikeuden käyttäen NAL-laatuleimaa ovat saaneet vuoteen 2012 mennessä kuusi paikallisyhdistystä. Laatu leiman käyttöoikeuden myöntää NAL-laatu työryhmä yhdistykselle, joka täyttää NAL-laatukäsikirjan kriteerit. (NAL:ssa työskennellään pitkäjänteisesti toiminnan kehittämiseksi 2012.)

#### 3.4.2 Asukastoiminta ja -demokratia

Nuorisoasuntoliiton asukkaita kannustetaan olemaan aktiivisia ja vaikuttamaan omaan asumiseensa ja asuinympäristöönsä. NAL-taloissa toimii asukastoimikuntia, jotka valitaan vuosittain asukkaiden kokouksessa. Toimikunnat voivat järjestää toimintaa tai esimerkiksi hankkia talolle jotain asukastoimintaan varatun määrärahan puitteissa. Paikalliset nuorisoasuntoyhdistykset ja asumisohjaajat ovat tärkeitä linkkejä asukastoiminnan tukemisessa. Yhdistykset usein järjestävätkin muun muassa erilaisia asukas iltoja ja tapahtumia. Yksi esimerkki NAL:ssa virinneistä ja suosiota saavuttaneista asukastoiminnan muodoista on nuorten äitien vertaistukiryhmä Tyttöteam. (Talon henki 2012.)

Nuorisoasuntotaloissa on voimassa myös niin sanottu vuokralaisdemokratialaki (Laki yhteishal-  
linnosta vuokrataloissa 649/1990). Laki antaa asukkaille oikeuden nimetä edustajansa taloyh-  
tiön hallitukseen ja oikeuden vaikuttaa päätöksentekoon talossa muun muassa talousarvion  
laadinnassa ja korjaustoimenpiteiden sekä talonhuollon ja isännöinnin järjestämisessä. (Talon  
henki 2012.)

### 3.5 Tyttöteam - Nuorten äitien vertaistukiryhmä

Tyttöteam on nuorten äitien vertaistukiryhmä. Se on saanut alkunsa Porvoosta nuorisoasunto-  
kohteen asukkaiden yhteisestä olohuoneesta. Raha-automaattiyhdistyksen myöntämä tuki on  
mahdollistanut äitien ja yksinasuvien tyttöjen säännöllisen toiminnan vuodesta 2001. Porvoon  
kipinä on tarttunut, ja toiminta on levinnyt myös muihin Nuorisoasuntoliiton (NAL) paikal-  
lisyhdistyksiin. Valtakunnallisilla leireillä, joka järjestetään kerran vuodessa, äitejä on ollut  
lähes kymmenestä kunnasta. (Tyttöteam - Nuorten äitien vertaistukiryhmä 2012.)

Levitessään Porvoon toiminta on muokkaantunut. Nykyisin ryhmät koostuvat pääasiallisesti  
alle 25-vuotiaista äideistä ja heidän lapsistaan. Toiminta koostuu leireistä, vierailuista, tee-  
ma-illoista sekä vapaasta yhdessä olost. Toiminta mahdollistaa hetket, joita jokainen toisi-  
naan tarvitsee ja arjesta irrottautumisen yhdessäolon merkeissä. Tyttöteamin perimmäinen  
idea on kokemusten vaihto vanhemmuudesta, lasten kasvatuksesta, lapsuudesta sekä naiseu-  
desta. Toimintaan varmuutta ja turvallisuuden tunnetta tuo tutun aikuisen läsnäolo; Tyttö-  
teamin vetäjänä toimii useilla paikkakunnilla NAL-paikkalisyhdistyksen asumisohjaaja. (Tyttö-  
team - Nuorten äitien vertaistukiryhmä 2012.) Henkilökohtaisista ja usein arkaluontoisista  
asioista puhuminen edellyttää turvallista ja luotettavaa paikkaa, jota vastavuoroinen jakami-  
nen edistää. Rohkeampi tekee aloitteen, ja silloin arempikin uskaltaa kertoa omista ajatuksis-  
taan tai kokea helpotusta vain kuuntelemalla. (Laimio & Karnell 2010, 18.)

### 3.6 Aikaisempia tutkimuksia

Muutamia pro gradu -tutkielmia on tehty viimeisen reilun kymmenen vuoden aikana äitiydes-  
tä, vertaistuesta ja ryhmässä toimimisesta. Muun muassa Sundellin pro gradu - tutkielmassa  
(2009) tarkasteltiin, kuinka jaettu vanhemmuus tukee äitiyttä ja koituu perheen hyväksi. Tut-  
kimuksen keskeisenä johtopäätöksenä todettiin, että äitiys voi olla riski, joka saattaa osaltaan  
johtaa äidin syrjäytymiseen. Äitiys voi olla myös hyvinvointia edistävä voimavara. Siihen, mil-  
laiseksi äitiys rakentuu, vaikuttavat useat eri tekijät.

Järvisen (1998) pro gradu -tutkielmassa on tutkittu äitien kokemuksia lastenneuvoloiden van-  
hempainryhmissä. Järvisen mukaan tutkimuksen tulokset antoivat perusteita ja vahvistusta

ryhmätoiminnan tueksi. Tuloksien mukaan ryhmän antama sosiaalinen tuki lisäsi äitien sosiaalista verkostoa sekä auttoi heitä arjessa selviämässä. Lisäksi äidit halusivat vaihtaa kokemuksia samassa tilanteessa olevien kanssa ja kokea yhteisyyden tunnetta. Samoilla linjoilla on myös Savolaisen (1999) pro gradu -tutkielman Äitiryhmät äitiyden tukena tutkimuksen tulokset. Hänen mukaansa äitiryhmien tärkein anti etenkin kotiäitiydelle näytti olleen mahdollisuus irtautua kotoa sekä toisten äitien seura.

Tuoreimman pro gradu -tutkielman aiheeseen liittyen on tehnyt Pajunen (2012) ”Meidän oma ainutlaatuinen ryhmämme” - Vertaistuki äitivauvaryhmässä. Tutkielman mukaan äitien samanlainen elämäntilanne, tukiverkoston puute ja toive saada arkeen vaihtelua synnyttivät äideissä tuen ja ryhmän tulon tarpeen. Vaihtelua arkeen oli toivottu yksinäisyyden sekä toiminnan ja sosiaalisten suhteiden vähyyden takia. Lisäksi tutkielmassa nousi esille kuinka ryhmältä saatu vertaistuki ilmeni oman tarinan, arjen kokemusten, tiedon ja vinkkien jakamisena, seuraamalla oppimisena sekä myötäelämisenä ja muiden kannustamisena. Äidit olivat helpottuneita saadessaan tietää, etteivät he olleet ainoita, joilla on vaikeuksia, eivätkä he olleet yksin asioiden kanssa.

Myös ammattikorkeakoulujen opinnäytetöissä on tutkittu paljon vertaistukea ja erilaisia äitiryhmiä. Esimerkiksi Oksasen, Peipon ja Suhosen (2004) tulokset osoittivat, että äidit tarvitsevat vertaisryhmän avulla saatua tukea vanhemmuuteensa. Samoin kuin Leppäsen ja Ruusujoen (2010) tulosten valossa äidit kokivat äiti-vauvaryhmän toiminnan tarpeelliseksi ja toivoivat muillekin äideille samankaltaista toimintaa samassa tilanteessa olevien äitien kanssa. Lisäksi Kainlaurin ja Karppisen (2003) tulokset osoittivat, että vertaistuki on nuorille äideille tärkeää. Lisäksi ryhmän toiminta tuki nuoren ja äidin roolin yhdistämistä.

## 4 Prosessin kuvaus

### 4.1 Tutkimustehtävä

Tyttöteam-toiminta on vuosien ajan ollut osa Nuorisoesuntoliiton (NAL) paikallisyhdistysten sisältöpalveluita. Tyttöteam toimii erimuotoisena osassa paikallisyhdistyksiä ympäri Suomea. Toiminta muokkaantuu työntekijäressurssien sekä ohjaajan hyväksi ja huonoiksi tai toimiviksi ja toimimattomiksi kokemien työtapojen mukaan. Käsikirjan perimmäinen tarkoitus on tuottaa NAL-kentän työntekijöille ohjekirja, jonka avulla madalletaan kynnystä Tyttöteam-toiminnan käynnistämiseen tai sen toiminnan uudelleen elvyttämiseen omalla paikkakunnalla. Lisäksi käsikirjan on tarkoitus olla auttava työväline Tyttöteam-toiminnan ylläpitämiseksi paikallisyhdistyksissä, joissa Tyttöteam jo toimii.



Työn tavoitteena on tuottaa Nuorisoasuntoliiton paikallisyhdistyksille Tyttöteam ohjaajien - käsikirja, jonka avulla toiminta olisi mahdollisesti helpompi käynnistää tai elvyttää uudelleen käyttöön ja ylläpitää sekä kerätä arvokasta ja värikästä tietoa sekä erilaisia näkökulmia Tyttöteamissä työskennelleiltä ohjaajilta. Tutkimuskysymyksiksi nousivat:

- 1) Mitkä ovat Tyttöteam vertaistukitoiminnan tärkeät asiasisällöt ja hyvät toteuttamismenetelmät?
- 2) Miten käynnistää ja ylläpitää Tyttöteam vertaistukitoimintaa omalla paikkakunnalla?

Aineisto käsikirjaan koottiin syksyn 2011 ja kevään 2012 aikana. Kysely nuorille äideille toteutettiin loka-marraskuussa 2011 ja kysely entisille ja nykyisille Tyttöteam ohjaajille toteutettiin helmikuussa 2012. Kyselyjen lisäksi aineisto koostuu yhdestä puhelinhaastattelusta, Nuorisoasuntoliitossa ja eri paikallisyhdistyksissä säilytettyjen vanhojen Tyttöteam-toiminnan materiaaleista, keväällä 2012 järjestetystä Tyttöteam ohjaajien päivästä, kirjoitetusta hankepäiväkirjasta sekä omakohtaisesta tiedosta.

Tavoitteena on, että valmis käsikirja tulee ahkeraan käyttöön Nuorisoasuntoliiton paikallisyhdistyksissä ja sen avulla usealla paikkakunnalla Tyttöteam-toiminta käynnistyisi. Tyttöteam-toiminta saattaa mahdollistaa muun muassa monen nuoren äidin syrjäytymisen ehkäisyn ja sosiaalisten kontaktien syntyminen vertaistuen avulla.

#### 4.2 Tutkimusmenetelmä

Kyseessä on toiminnallinen opinnäytetyö, jonka tarkoituksena on tuottaa Tyttöteam ohjaajien käsikirja. Toiminnallista opinnäytetyötä tehtäessä tuotetaan fyysinen tuotos tai kehitetään jotakin ammatillista toimintaa (Vilka 2006, 76). Tutkimuksellisesti sovelletaan opinnäytetyössäni toimintatutkimuksen ja etnografian menetelmiä, jotka ovat Hirsjärven, Remeksen ja Saja-vaaran (2007, 186) mukaan tunnetuimpia ja käytetyimpiä kvalitatiivisen tutkimuksen tyyppinä.

Toimintatutkimuksessa tuotetaan tietoa käytännön kehittämiseksi. Toimintatutkimus kohdistuu erityisesti sosiaaliseen toimintaan, joka pohjautuu vuorovaikutukseen. Ihmiset suuntaavat toimintansa toisiin yksilöihin tai ottavat heidät huomioon toiminnassaan. Heitä ohjaa yhteinen tulkinta, merkitys tai näkemys yhteisestä toiminnasta ja sen tarkoituksesta. Toimintatutkimus tavoittelee käytännön hyötyä ja käyttökelpoista tietoa. (Heikkinen 2008, 16 - 17, 19.) Koska käytännön toimintana toimintatutkimus on yksi yhteistoiminnan eli sosiaalisen toiminnan muodoista, tutkija toimii yhdessä yhteisön jäsenten kanssa ja käyttää tieteellisen tutkimuksen menetelmiä tutkimusprosessissa (Kuusela 2005, 31).

Pienimuotoisimmillaan toimintatutkimus on oman työn kehittämistä. Työtehtävät edellyttävät kuitenkin lähes aina yhteistyötä muiden kanssa, ja siksi työn kehittäminen vaatii ihmisten välisen yhteistoiminnan ja vuorovaikutuksen edistämistä. Se onnistuu harvoin ilman, että otetaan huomioon muiden tehtävät, koko organisaatio ja toimintaympäristö. Joskus tarvitaan laajaa toimijoiden välistä keskustelua kehittämisen suunnasta ja keinoista. (Heikkinen 2008, 17.) Toimintatutkimuksen tutkija voi olla työyhteisön jäsen, eikä ulkopuolista tutkijaa välttämättä tarvita (Heikkinen & Jyrkämä 1999, 40).

Toimintatutkimuksen suuntauksista kommunikatiivinen toimintatutkimus kuvaa parhaiten omaa rooliani tutkijana tässä opinnäytetyössä. Kommunikatiivisessa toimintatutkimuksessa korostetaan vuorovaikutusta ja osallistujien tasavertaista keskustelua muutoksen aikaansaamiseksi. Tämän toimintatutkimuksen suuntauksen avulla pyritään lisäämään työntekijöiden osallistumista ja demokratiaa käyttämällä heidän kokemustietoaan voimavarana ja aktivoimalla heitä. Tällöin työntekijä nähdään oman työnsä asiantuntijana, ei kehittämisen kohteena vaan aktiivisena muutoksen liikkeellepanijana. Kommunikatiivinen toimintatutkimus pohjaa demokraattiseen dialogiin. Käsite suomennetaan usein tasavertaiseksi keskusteluksi. Siinä korostuvat vastavuoroisuus ja avoimuus: kaikilla asianosaisilla on mahdollisuus osallistua. (Heikkinen, Kontinen & Häkkinen 2008, 57 - 58.)

Toimintatutkimus luokitellaan usein tutkimusoppaissa laadulliseksi tutkimusmenetelmäksi. Käsite on yleinen mutta osin virheellinen. Toimintatutkimuksessa voidaan käyttää myös määrällisiä tiedonhankintamenetelmiä. On myös luontevaa yhdistää määrällisiä ja laadullisia menetelmiä. (Heikkinen 2008, 36 - 37.) Jotta toimintatutkimus luokitellaan tutkimukseksi, tulee prosessin pyrkiä tuottamaan uutta tietoa ja saattaa se julkisesti arvioitavaksi myös muille tahoille (Heikkinen & Jyrkämä 1999, 40).

Yhdeksi laadullisen tutkimuksen lähestymistavaksi on luonnehdittu etnografista tutkimusta, joka kuvaa tutkimusotetta tähän opinnäytetyöhön. Etnografinen tutkimus lähtee tutkittavan ilmiön sisällöstä, ja tutkittavien omat kokemukset ja oma konteksti pyritään pitämään tutkimuksen selkärankana. On sanottu, että etnografisessa tutkimuksessa kaikilla osapuolilla, myös tutkijalla, on aktiivinen, tutkimusta muokkaava rooli. Tutkija pyrkii ymmärtämään tapahtumien merkityksiä osallisten omasta näkökulmasta. Juuri ymmärryksen lisääminen ja samalla inhimillisen ajattelun sekä diskurssin rikastuttaminen ovat etnografisen tutkimuksen tavoitteita. (Syrjälä, Ahonen, Syrjäläinen & Saari 1996, 68.) Virtainlahden (2011, 253) mukaan tieteellisenä taustaolettamuksena etnografiassa on, että ihminen tietää maailmasta kokemuksensa kautta, kosketus todellisuuteen on epäsuoraa ja se välittyy ihmismielen prosessien kautta. Tämän ihmis- ja todellisuuskäsityksen mukaan ihminen on aktiivinen ja tavoitteellinen ja pyrkii päämääriin. Kielen merkitys on tärkeä, ja kieli on vuorovaikutuksen ja ajattelun väline.

Etnografisen tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää ja analyttisesti kuvata tutkimuskohdetta osallistuvalla havainnoinnilla ja haastatteluilla. Toimintatutkija koettaa näin ymmärtää yhteisön toimintaa laajasti ja välttää rajaamista ennalta jotain oleellista pois. ”Puhdas” etnografinen tutkimus ei ole kuitenkaan mahdollista, koska toimintatutkija pyrkii vaikuttamaan tutkimansa yhteisön toimintaan. (Huovinen & Rovio 2008, 106.)

Toimintatutkimuksen menetelmät näkyvät käsikirjan työstössä esimerkiksi Nuorisoasuntoliiton (NAL) paikallisyhdistysten työntekijöiden osallistumisena, kokemustiedon jakamisena sekä yhteisen vuorovaikutuksen tuottamisena. Lisäksi Tyttöteam-toimintaa ohjanneet ja siihen osallistuneet äidit ovat Tyttöteam-toimintaan osallistumalla sen alan asiantuntijoita ja näin ollen tärkeä osa käsikirjan toiminnallista osuutta. Etnografisen menetelmän avulla olen pyrkinyt saavuttamaan toiminnassa mukana olleiden ja olevien kokemuksia ja omaa ääntä: nuorten äitien omia kokemuksia vanhemmuudesta, vertaistuesta, ryhmässä toimimisesta sekä ohjaajien omia kokemuksia vertaisryhmän ohjaamisesta, hyvistä käytännöistä ja mahdollisista haasteista ryhmässä. Etnografian avulla on tarkoitus tuottaa Tyttöteam-toiminnassa mukana olleiden kertomuksia toiminnasta.

#### 4.2.1 Tutkimuksen luotettavuus

Perinteisesti tutkimukseen kuuluu oleellisesti sen luotettavuuden arviointi (Huttunen, Kakkori & Heikkinen 1999, 111). Luotettavuus on tieteellisen tiedon keskeisin tunnusmerkki. Kysymys luotettavuudesta kohdistuu tutkimusmenetelmiin, tutkimusprosessiin ja tutkimustuloksiin. Määrällisissä tutkimuksissa luotettavuutta on lähestytty reliabiliteetin ja validiteetin (luotettavuus ja pätevyys) käsitteiden avulla. (Toikko & Rantanen 2009, 121.) Heikkisen ja Syrjälän (2008, 147) mukaan validiteetti tarkoittaa tutkimusmenetelmän ja -kohteen yhteensopivuutta, ja reliabiliteetin eli toistettavuuden avulla arvioidaan tulosten pysyvyyttä ja alttiutta satunnaisvaihteluille. Toikon ja Rantasen (2009, 122) mukaan laadullisissa tutkimuksissa luotettavuutta on lähestytty sen sijaan vakuutettavuuden käsitteen kautta. Kehittämistoiminnassa luotettavuus tarkoittaa ennen kaikkea käyttökelpoisuutta. Ei riitä, että kehittämistoiminnan yhteydessä syntyvä tieto on todenmukaista, vaan sen tulee olla hyödyllistä. Kaikkia kolmea luotettavuuden näkökulmaa voidaan kuitenkin soveltaa kehittämistoimintaan.

Aaltion ja Puusan (2011, 155) mukaan usein esitetään, että laadullisen tutkimuksen luotettavuutta on vaikea tai mahdotonta arvioida ja että validiteetti ja reliabiliteetti käsitteinä eivät sellaisenaan sovellu kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnin perusteiksi. Reliabiliteetin ja validiteetin soveltumattomuus sellaisenaan ei kuitenkaan tarkoita sitä, että tutkimusta voisi tehdä kuinka tahansa. Tutkimuksessa on pyrittävä siihen, että se tuo esiin tutkittavien käsityksiä, ja tässä suhteessa ohjenuorana on totuudellisuus.

Kun puhutaan toimintatutkimuksesta, voisi enemmän käyttää jotain muuta käsitettä kuin ”luotettavuus”. Vaihtoehtoisia käsitteitä voisivat olla esimerkiksi ”pätevyys”, ”laatu”, ”uskottavuus”, ”oikeudenmukaisuus” tai ”käyttökelpoisuus”. Jonkin muun käsitteen käyttäminen riippuu siitä, mikä katsotaan toimintatutkimuksen tavoitteeksi ja perustehtäväksi. Validiteetin ja reliabiliteetin käsitteiden käyttäminen toimintatutkimuksen yhteydessä on vaikeaa useastakin syystä. Etenkin reliabiliteetti on huonosti sopiva käsite, koska toimintatutkimus on itsessään ”väliintuleva muuttuja”, jota käytetään tarkoituksellisesti muuttamaan tilannetta. Validiteetin käsite perustuu puolestaan jo lähtökohdaltaan ajatukselle, että on olemassa erikseen tietävä subjekti (tutkija), joka esittää väitteen ulkoisesta todellisuudesta (objektista). (Huttunen ym. 1999, 111 - 114.)

Nuorisoasuntoliiton laatutyöskentelyn tavoitteeseen pyrkimisessä on kyse sekä toiminnan jatkuvasta parantamisesta sekä toisilta oppimisesta. Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tuotos on juuri sitä, mitä nuorisoasuntoliitto laatutyöskentelyllään hakee. Näin ollen tämän tutkimuksen luotettavuuden mittaamisessa olisi suotavampaa käyttää esimerkiksi käsitettä ”laatu” tai ”käyttökelpoisuus”. Mittareina nämä edellä mainitut käsitteet antavat yhtä käyttökelpoisen arvioinnin kuin perinteisessä tutkimuksessa käytetyt validiteetin ja reliabiliteetin käsitteet.

#### 4.2.2 Eettiset kysymykset

Tutkimuksen tekemiseen liittyy monia eettisiä kysymyksiä, joita tulee pohtia ja ottaa huomioon. Eettisesti hyvä tutkimus edellyttää, että sen tekemisessä noudatetaan hyvää tieteellistä käytäntöä. Esimerkiksi tutkimuseettinen neuvottelukunta ohjeistaa noudattamaan rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta. Tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmien tulee olla eettisesti kestäviä, ja lähtökohtana tulee olla ihmisarvon kunnioittaminen. (Vilka 2005, 29 - 30; Kuula 2006, 34 - 35.)

Tavallisia kansalaisia tutkittaessa ihmisten yksityisyys on yleensä tavalla tai toisella tutkimuksen kohteena. Tällöin astutaan ihmisten yksityiselämän puolelle, aiheesta riippuen jopa arkaluontoiseksi luonnehditulle alueelle. Siksi tutkijan on hyvä hallita paitsi hyvät tieteelliset käytännöt myös yksityisyyden suojan perusasiat. (Kuula 2006, 75.)

Käsikirjaan kerätyn aineiston tarkastelu eettisestä näkökulmasta on huomioitavaa, varsinkin kun tutkimuksen kohdistuu ihmisiin ja heiltä kerättyyn tietoon. Eritoten huolellinen suunnittelu korostuu aineistonkeruussa. Materiaalin keräämisen suunnittelussa oli otettava huomioon sen alkuperä ja miten sitä voi käsikirjassa tulla käyttämään.

Olemassa oleva materiaali on ollut käytössä Tyttöteam-toiminnassa ympäri Suomea, ja näin ollen sen alkuperän luotettavuus ja sen käyttäminen käsikirjassa on mahdollista. Sekä Tyttöteam-toiminnan äideille että ohjaajille tehtyyn kyselyyn vastanneiden itsemääräämisoikeutta pyrittiin kunnioittamaan sillä, että heille annettiin mahdollisuus päättää, vastaavatko he kyselyyn ja näin osallistuvat käsikirjan syntyyn ja sen sisältöön vai eivät. Lisäksi itse kysely tehtiin anonyymina, jolloin vastaajien henkilöllisyys pysyi salassa eikä heidän yksityisyyden suojaansa loukattu.

#### 4.3 Tiedonkeruu ja työstäminen

Toimintatutkijan tärkeitä tiedonkeruun menetelmiä ovat muun muassa osallistuva havainnointi ja havainnoin pohjalta kirjoitettu hankepäiväkirja. Aineistoja voivat olla myös toiminnan aikana tuotettu kirjallinen materiaali. Toimintatutkimuksessa voidaan hyödyntää lisäksi erilaisia määrällistä aineistoa, kuten kyselylomakkeella kerättyä aineistoa. Toimintatutkimus tarjoaa mahdollisuuden triangulaatioon, asian tarkastelemiseen monelta kannalta ja monella tavalla. Esimerkiksi aineistotriangulaatiossa tietoa kerätään useilta henkilöiltä. (Huovinen & Rovio 2008, 104 - 105.)

Etnografisessa tutkimuksessa samoin kuin toimintatutkimuksessa yhdistellään usein eri menetelmiä ja eri tilanteissa kerättyjä aineistoja. Tutkija tekee yleensä havaintoja ja kirjaa niitä kenttämuistiinpanoiksi, haastattelee toimintaan osallistuvia henkilöitä ja kerää erilaisia kirjallisia dokumentteja. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 187.)

Tietoja kerättiin ja aineistoa koottiin käsikirjaan muun muassa Nuorisoasuntoliitossa (NAL) ja sen paikallisyhdistyksissä jo olemassa olevasta materiaalista; näitä ovat Tyttöteam koulutusmateriaalin runko sekä erilaiset Tyttöteam-toiminnanrunkot, joita on kirjattu eri paikkakunnilla. Lisäksi koko työskentelyn prosessin ajan olen kirjoittanut systemaattisesti hankepäiväkirjaa, johon olen merkinnyt kaikki toiminnot, havainnot, tuntemukset ja muut käsikirjan kannalta merkittävät asiat ja huomiot.

Sekä haastattelu että kyselylomake ovat tietoisuuden ja ajattelun sisältöihin perustuvia menetelmiä. Lomakehaastattelu sopii parhaiten, kun halutaan kerätä faktatietoa ja tutkija tietää etukäteen, millaista tietoa haastateltavat voivat antaa. Lisäksi lomakehaastattelu sopii silloin, kun kerätty aineisto halutaan helposti ja mielekkäästi kvantifioida. Kyselylomakkeiden käytön hyvät puolet pääsevät oikeuksiinsa, kun lomake on huolellisesti suunniteltu ja kun sillä pyritään selvittämään melko konkreetteja ja yksiselitteisiä ilmiöitä. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 35 - 37, 45.)

Ensimmäinen kysely tehtiin Tyttöteamissä oleville ja siellä aiemmin käyneille äideille Riihimäellä ja Helsingissä. Toiminnassa mukana olleiden äitien ajatukset, kokemukset ja heidän omakohtainen tietonsa olivat hyvin tärkeä huomioitava asia käsikirjan aineiston koonnin kannalta. Toinen kysely tehtiin Tyttöteam-toimintaa ohjanneille ja sitä tällä hetkellä ohjaaville ohjaajille. Koska Tyttöteam-toimintaa ohjataan eri yhdistyksissä erilailla, oli ajatuksena saada mahdollisimman paljon omakohtaista tietoa, taitoa ja ideoita Tyttöteam-toimintaa ohjanneilta ohjaajilta.

Keräämällä kyselyjen avulla tietoa sekä toiminnassa mukanaolevilta ja olleilta äideiltä että kentällä työtä tehneiltä ja edelleen tekeviltä työntekijöiltä saadaan useammasta näkökulmasta materiaalia tulevaa käsikirjaa silmällä pitäen. Lisäksi olemassa olevasta ja NAL-kentällä käytetystä Tyttöteam-toiminnan materiaalista saadaan jo hyväksi koettuja menetelmiä Tyttöteam-toiminnan tueksi. Myös Tyttöteam ohjaajien päivässä nousseet uudet idearikkaat ajatukset ja matkan varrella itse kirjaamani havainnot hankepäiväkirjaan mahdollistavat muun muassa erilaiset näkökulmat, miten toimia Tyttöteamissä, ja näin rikastuttavat itse käsikirjaa. Kerättyä materiaalia ja valmista käsikirjaa on tarkoitus käyttää myös mahdollista Tyttöteam ohjaajien koulutuspäivää varten. Käsikirjasta on hyötyä uusille, vasta-aloittaville paikallisyhdistyksille, yhdistysten uusille työntekijöille ja myös vanhoille työntekijöille työoppaaksi ja ideoiden antajaksi.

#### 4.3.1 Kyselylomakkeen tekeminen ja toteutus Tyttöteam äideille

Kyselylomakkeen suunnittelun aloitin yhdessä Nuorisosasuntoliiton (NAL) asumis- ja koulutuskoordinaattori Tiina Kuparin ja Riihimäen Seudun Nuorisosasunnot ry:n (Riinu) vastaavan asumisohjaaja Tiina Saarisen kanssa. Yhdessä kokosimme olemassa olevan Tyttöteam ohjaajille tarkoitetun koulutusmateriaalirungon mukaan kysymykset Tyttöteam-toiminnassa mukanaoleville ja olleille äideille tehtävään kyselyyn. Kysely toteutettiin Webropol Realtime Analyzer internet-pohjaisella sovelluksella, johon sain käyttöoikeudet NAL:sta. Tehtyäni kyselylomakkeesta ensimmäinen version webropoliin, lähetin sen testimelessä ensiksi Tiina Kuparille ja Tiina Saarille kommentoitavaksi. Sain molemmilta hyvää palautetta, jonka perusteella tein pieniä muutoksia kyselypohjaan. Ennen kyselyn lähettämistä äideille tein vielä omat viimeiset tarkistukseni ja viimeistelyni ja totesin kyselyn olevan valmis. Kysely toteutettiin sähköpostin välityksellä, koska uskoin kohderyhmääni ajatellen saavani sillä tavoin parhaiten vastauksia. Tyttöteam äitien sähköpostiosoitteet sain kerättyä Helsingin ja Riihimäen paikallisyhdistysten Tyttöteam ohjaajilta.

Kyselyllä halusin saada selville Tyttöteamissä aikaisemmin ja edelleen käyvien äitien kokemuksia Tyttöteamistä, muun muassa sieltä mahdollisesti saadusta vertaistuesta, toiminnasta muiden äitien kanssa ja toiminnan hyödyllisyydestä sekä valtakunnallisen leirin tunnelmista.

Kyselylomakkeen alussa on kolme vastaajien Tyttöteamin aloittamiseen liittyvää kysymystä, jonka jälkeen kysely jakaantuu kahteen eri osioon, toiminnassa mukanaoleviin ja ei enää mukanaoleviin äiteihin. Lisäksi kysely jakaantui lopussa vielä kahteen eri ryhmään, valtakunnalliselle leirille osallistuneisiin ja osallistumattomiin.

Kysely lähti kaiken kaikkiaan 18 Tyttöteamiin osallistuneelle äidille. Riihimäkeläisiä oli kymmenen ja helsinkiläisiä kahdeksan. Äideille annettiin kuukausi aikaa vastata kyselyyn. Noin kaksi viikkoa ennen kyselyn päättymistä lähetin äideille vielä muistutuksen kyselyyn vastaamisesta. Viimeisen vastauspäivän jälkeen koossa oli kymmenen äidin vastaukset.

#### 4.3.2 Kyselyn tekeminen ja toteutus Tyttöteam ohjaajille

Toisen kyselyn tein Tyttöteam ohjaajille. Mukana kyselyssä oli tällä hetkellä Tyttöteamiä ohjaavia sekä Tyttöteamiä jossain vaiheessa ohjanneita työntekijöitä ympäri Suomea. Tämänkin kyselyn toteutin sähköpostitse, koska uskoin että saan näin vastausprosenttia suuremmaksi.

Kyselyn suunnittelun tein itsenäisesti. Käytin pohjana äideille tehtyä kyselyä sekä jo olemassa olevaa koulutusmateriaalin runkoa. Ensimmäinen version kyselystä lähetin kommentoitavaksi jo ensimmäisessä kyselyssä mukana olleille Tiina Kuparille NAL:sta sekä Riihimäen yhdistyksen Tiina Saariselle. Heidän kommenttinsa ja palautteen pohjalta tein muutoksia kyselyyn. Korjausten jälkeen lähetin kyselyn vielä neljälle opiskeluystävälle kommentoitavaksi. Heidän parannusehdotustensa perusteella viimeistelin kyselyn ja totesin sen valmiiksi.

Kyselyn tarkoitus oli kartoittaa ja koota kentällä oleva tietotaito Tyttöteam-toiminnasta; miten sitä on toteutettu ja toteutetaan tällä hetkellä eri paikallisyhdistyksissä sekä mitä mahdollisia haasteita ja käynnistämisvaikeuksia kullakin on ollut ja mitä hyviä ja toimivia käytäntöjä on olemassa. Kysely koostui 14 avoimesta kysymyksestä. Kysely lähti 18 ohjaajalle. Ohjaajille annettiin kuukausi aikaa vastata. Lähetin muistutuksen kyselyyn vastaamisesta kolme kertaa. Viimeisen vastauspäivän jälkeen 12 ohjaaja oli vastannut kyselyyn.

#### 4.3.3 Yhteenvetoa kyselyiden vastauksista

Kyselyillä saadun aineiston esittelin Tyttöteam ohjaajien päivässä maaliskuussa 2012 eri paikallisyhdistysten työntekijöille. Toisille kuulijakunnasta nousi yhteenedosta uusia ajatuksia ja ideoita oman paikkakunnan Tyttöteam-toiminnan kehittämiseen. Toiset saivat aineiston pohjalta kuvan, miten muilla paikkakunnilla Tyttöteam-toimintaa ohjataan. Keskustelua heräsi välittömästi, ja ideoita ja uusia työtapoja pohdittiin yhdessä. Kirjasin ylös kaiken mahdollisen tiedon ja taitamisen, mitä päivänä aikana kumpusi ohjaajilta.

Useimmiten tutkija kerää oman havaintoaineistonsa. Tällainen empiirinen tietoinen sisältää välitöntä tietoa tutkimuskohteesta, ja siksi sitä nimitetäänkin primaariaineistoksi. On myös mahdollista saada käyttöön muiden keräämää aineistoa, sekundaariaineistoa. Tutkimusaineistojen keruussa olisi syytä pyrkiä ekonomiseen ja tarkoituksenmukaiseen ratkaisuun: jokaisen ongelman ratkaisemiseksi ei tarvitse kerätä itse aineistoa alusta alkaen. On myös mahdollista, että tutkimustehtävän joihinkin osiin voi saada vastauksen jo valmiiden aineistojen pohjalta, vaikka osaan tehtävistä on haettava vastausta keräämällä itse lisää aineistoa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 181.)

Tutkimusaineistona työstettävää käsikirjaa varten on sekä primaari- että sekundaariaineistoa. Kahdella kyselylomakkeella koottu aineisto sekä yksi puhelinhaastattelu ovat primaariaineistoa ja sekundaariaineisto koostuu Nuorisooasuntoliitossa ja paikallisyhdistyksissä säilytettyjen vanhojen Tyttöteam-toimintojen materiaaleista, ohjaajana toimimisen kirjallisuudesta ja tutkimuksista sekä tärkeistä muistiinpanoista, jotka kirjasin Tyttöteam ohjaajien päivän aikana. Lisäksi tärkeän panoksen toi koko prosessin mukana elänyt hankepäiväkirja.

#### 4.4 Aineiston analyysi

Etnografisessa tutkimuksessa analyysivaihetta on pidetty ongelmallisena. Julkistetussa tutkimuksessa analyysivaihe pitäisi kuvata riittävän selkeästi niin, ettei tule vaikutelmaa, että tulokset putkahtavat jostakin esiin mystisen prosessin seurauksena. Etnografisessa tutkimuksessa aineiston analyysi alkaa jo usein kentältä. Eri vaiheet lomittuvat toisiinsa eivätkä aina etene loogisesti. Kentällä oltaessa tapahtumia ja kokemuksia kirjataan muistiinpanoihin, jotka lopulta muuttuvat teksteiksi. (Virtainlahti 2011, 262.)

Aineisto käsikirjaa varten oli materiaalina hyvin runsas. Yksi haaste olikin käsitellä aineistoa niin, että keskeisin asia ei katoa massaan (Anderson & Anderson 1999, 153), vaan jokaisen äidin ja ohjaajan ajatus oli kirjattuna erikseen omiksi ajatuksiksi. Hirsjärven ja Hurmeen (2008, 135) mukaan aineiston runsaus ja elämänläheisyys tekee analyysivaiheen mielenkiintoiseksi ja haastavaksi mutta samalla ongelmalliseksi ja työlääksi. Yksittäisiä tuloksia on pyrittävä katselemaan laajasta perspektiivistä ja kokonaisuuden valossa.

Kerättyäni aineiston ja saatuaani sen yhdessä nippuun aloitin aineiston analysoinnin käymällä aineistot useaan kertaan läpi. Lukukertojen aikana kirjoitin muistiin alustavia havaintoja ja muita muistiinpanoja, joiden avulla aineiston alustava hahmo alkoi muodostua. (Puusa 2011, 120.) Luokittelu ja aineiston koodaaminen muodostettuihin luokkiin ei ole analyysin lopullinen tavoite, vaan ne ovat välivaiheita analyysin rakentamisessa. Analyysiä ei synny, jos luokkia ei yhdistellä joidenkin periaatteiden mukaisesti. Yhdistely tarkoittaa sitä, että yritetään löytää luokkien esiintymisten välille joitakin säännönmukaisuuksia. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 149.)



#### 4.5 Sisällönanalyysi

Etnografisen tutkimuksen analysointi voi olla kvalitatiivista sisällönanalyysia, joka perustuu haastattelu- tai kyselyrunkoon sekä ennen kaikkea tutkijan ajatteluun ja pohdintaan (Virtainlahti 2011, 262). Toteutin aineiston sisällönanalyysin teemoittelulla sekä tyypittelyllä. Hirsjärven ja Hurmeen (2008, 173 - 174) mukaan teemoittelulla keskitytään aineiston analyysivaiheessa tarkastelemaan niitä ajatuksia, jotka ovat yhteisiä usealle haastateltavalla, tai niin kuin tässä aineistossa, yhteisiä usealle vastaajalle. Tyypittely taas tarkoittaa sitä, että tapauksia analysoimalla ne voidaan ryhmitellä tiettyjen yhteisten piirteiden avulla. Puusan (2011, 122 - 123) mukaan tyypittelyssä ei välttämättä tarvitse etsi perinteistä yleistä ilmiötä, vaan voidaan keskittyä etsimään tyypillisestä poikkeavia ilmiöitä.

Sisällönanalyysin tavoitteena on auttaa järjestämään aineisto aluksi tiiviiseen ja selkeään muotoon kadottamatta sen sisällä olevaa informaatiota. Pelkistämisen tavoitteena onkin aineiston informaatioarvon lisääminen. Aineiston pelkistäminen ja tiivistäminen on välttämätöntä, sillä aineiston rikkaus johtaa myös siihen, että sellaisenaan se on hajanaista. Tutkijan tehtävänä onkin pyrkiä luomaan hajanaisesta aineistosta mielekästä, selkeää ja yhtenäistä informaatiota sisältävä kokonaisuus. (Puusa 2011, 117.)

Kokosin siis koko olemassa olevan aineiston eri kategorioiksi, jotka teemoittelin ja tyypittelin eri asiakokonaisuuksien mukaan. Näillä menetelmillä uskon saaneeni parhaimman kokonaisuuden olemassa olevasta ja kerätystä materiaalista sekä mahdollisesta käsikirjan rakenteesta. Tällä tavoin aineiston yhdenmukaisuuksien ja eroavaisuuksien etsiminen oli helpompaa. Esimerkiksi asian toistettavuuden välttämiseksi nuorille äideille ja ohjaajille tehtyjen kyselyiden vastausten yhtäläisyyksien ja samanlaisten ajatusten kokoaminen saman asiakokonaisuuksien alle onnistui. Lisäksi aineiston järjestäminen eri kategorioiksi rikastutti lopullista käsikirjan tekstiä sekä tuki eheän kokonaiskuvan syntyä.

Puusan (2011, 121) mukaan teemat voivat rakentua etukäteen suunniteltujen, aineiston keruuvaiheessa määriteltyjen teemojen mukaisesti tai aineistosta voi löytyä aivan uusia teemakokonaisuuksia. Ohjaajille tehdyn kyselyn runko oli selkeästi ensimmäinen määriteltyjen teemojen rakenne. Kuitenkin haasteelliseksi ja uudelleen pohdittavaksi teki se, että yksittäisen teeman muodostava kokonaisuus rakentui kerättyä materiaalia tulkitsemalla annettuja vastauksia useampiin kysymyksiin, joista osa saattoi myös liittyä useampaan teemaan (Puusa 2011, 121). Lisäksi aineistoon kuuluu mukaan myös Tyttöteam-toiminnassa mukana olleiden ja olevien äitien kyselyn tulokset, jotka tuli huomioida sekä omat muistiinpanoni ja hankepäiväkirja.

Perimmäisenä ajatuksena kuitenkin teemoitteluun oli se, että samaa asiaa ja ilmaisua tarkoittaneet vastaukset, ajatukset ja muistiinpanot yhdistin saman teeman alle, jonka nimesin jollakin yhdistävällä nimekkeellä. Teeman tai kategorian nimeäminen voi liittyä tutkittavan ilmiön ominaisuuteen, piirteeseen tai sen suhteeseen muihin ilmiöitä määrittäviin tekijöihin (Puusa 2011, 122). Useiden teemojen hahmottamisen kautta syntyivät myös useat käsikirjan otsikoinneista.

## 5 Tulokset

### 5.1 Tyttöteam-toiminnan tärkeät asiasällöt ja hyvät toteuttamismenetelmät

Tuloksissa sekä Tyttöteam-toiminnassa mukana olleiden äitien että ohjaajien selkeimmäksi ja parhaimmaksi koetuksi toiminnan toteuttamismenetelmäksi nousi yhdessä tekeminen ja toiminta. Tätä tuki myös se, että useat Tyttöteam-toiminnan rungot perustuvat juuri siihen ajatukseen, että Tyttöteam-toimintakerroilla on jokin yhteinen teema, joka perustuu useimmiten toimintaan ja yhdessä tekemiseen. Toinen selkeä yhtäläisyys oli positiivinen tunne yhdenmukaisuudesta, kun toiminnassa on mukana muita, joilla samanlainen elämäntilanne. Tärkeänä asiasältönä koettiin Tyttöteam-toiminnassa toiminnan punainen lanka eli vertaistointi. Ryhmissä toimitaan vertaisuuden ympärillä yhdessä äitien ja heidän lastensa kanssa ja paneudutaan siihen eri tavoin ja erilaisista näkökulmista. Tämä näkyi selvästi sekä äitien että ohjaajien vastauksissa.

On ollut mukavaa saada kavereita joilla on samanlainen elämäntilanne kuin itsellä on, tai on ollut. (Ä3)

On mukavaa kun on vertaistukea ja saa puhua mistä vaan. (Ä4)

Vertaisryhmässä yhdistävänä tekijänä on äitiys ja vanhemmuus, naiseus ja nuori ikä. (O4)

Mahdollisuus tuulettaa tunteita, vaihtaa kokemuksia, oppia toisilta, saada positiivista palautetta ja hengähtää vauva-arjen keskellä. (O6)

Eroavaisuuksia toiminnan toteuttamismenetelmissä oli ohjaajien kesken muun muassa kokoon-tumisien määrässä, ajassa ja paikassa sekä toimiiko ryhmä avoimena vai suljettuna. Lisäksi toiminnan sisällöissä oli paikkakuntakohtaisia eroavaisuuksia. Näihin on myös vaikuttanut se, onko yhdistyksellä ollut mahdollisuutta käyttää esimerkiksi yhdistyksen omia tiloja toimintaan ja onko yhdistyksellä ollut mahdollisuutta panostaa toimintaan minkään suuruisella budjetilla.

Tyttöteam toimintaan on panostettu myös pienellä budjetilla, jonka avulla on mahdollistettu myös maksullinen toiminta. Tyttöteam kokoontuu kaksi kertaa kuussa, joka toinen kerta toimistolla ja joka toinen kerta jossakin muussa kohteessa. (O1)

Tyttöteam kokoontuu kerran viikossa keskiviikkoisin klo 17.00-19.00 Nuori-soasantoyhdistyksen tiloissa. Äidit saavat osallistua omien voimavarojensa mukaan suunnitteluun ja sen toteutukseen. (O3)

..osa toimistosta toimi olohuoneenamissä Tyttöteam äidit kokoontuivat päivittäin... asumisohjaaja tapasi tytöt päivittäin. Hyvin intensiivistä toimintaa.. (O5)

Olemme tavanneet jokatoinen viikko noin puolestatoista tunnista kahteen.. Ajankohta on ollut aamupäivä. (O7)

Myös ryhmän säännöissä ja siinä onko säännöt kirjoitettuna ja mahdollisesti yhdessä ryhmän äitien kanssa suunniteltuna oli jonkin verran eroavaisuuksia. Tyttöteam ohjaajille tehdyn kyselyn pohjalta yleisimmiksi ja tärkeimmiksi säännöiksi nousivat:

- 1) Äiti on vastuussa omasta lapsestaan tai lapsistaan
  - tarpeen mukaan huolehtii vastuun jakamisesta toisen aikuisen kanssa
- 2) Vaitiolovelvollisuus
  - tapaamisissa keskustellut henkilökohtaiset asiat ja tapahtumat jäävät ryhmään
- 3) Sairaana ei osallistuta ryhmään
  - jokainen hoitaa itsensä ja lapsensa kotona terveeksi
- 4) Ohjaajalle ilmoitetaan, jos on estynyt osallistumaan
  - poissaoloista tai myöhästymisistä ilmoitetaan ohjaajille etukäteen

Usein yhteistyö muiden tahojen kanssa on elinehto toiminnalle kolmannella sektorilla ja tämä näkyy myös ohjaajien vastauksissa kysyttäessä toimimisesta muiden tahojen kanssa Tyttöteam-toiminnan puitteissa. Yhteistyötahoilta saatiin muun muassa työvoimaa eli kanssaohjaaja toimintaan ja tiloja toiminnan käyttöön. Yhteistyötahojen kanssa toimiminen ja niiden löytäminen ja yhteisen sävelen ja käytännön löytäminen puhutti paljon Tyttöteam ohjaajien päivässä. Osa koki, etteivät muut tahot omalla paikkakunnalla ole kiinnostuneita tukemaan toimintaa tai että tukea ei saatu, koska vastaavanlaista toimintaa on jo esimerkiksi neuvolan järjestämänä. Tämä kuitenkin erosi ohjaajille tehdyn kyselyn vastauksista.

Kaikkien tarvittavien tahojen kanssa on pystytty tekemään yhteistyötä. (O4)

Lisäksi Tyttöteam ohjaajien päivän yksi teemoista oli valtakunnallisen Tyttöteam leirin palautteiden läpi käyminen sekä seuraavan leirin suunnittelu, jossa puhututti paljon juuri äitien samanlainen elämäntilanne ja kuinka se näkyy Tyttöteam leirillä valtakunnallisella tasolla. Leirin yksi tavoite on tukea sekä paikkakuntakohtaisten Tyttöteamin ryhmäytymistä että valtakunnallista yhteenkuuluvuutta. Leirin tarkoitus on mahdollistaa paikallista ryhmää laajemmän kokemusten vaihto. Leireille osallistuneet äidit olivat lähteneet mukaan eri syistä:

Ajattelin, että se olisi lapsille mukavaa vaihtelua. On mukavaa, kun joku muu keksii välillä tekemistä. (Ä1)

Lapset ja äidit tulee hyvin toimeen keskenään ja saa hetkeksi unohtaa omat arkirutiinit kotona. Vain hullu jättäisi lähtemättä! (Ä2)

Halusin lähteä katsomaan mitä kivaa siellä tehdään :) (Ä3)

Ohjaajien ja äitien yhteneväisiä ajatuksia leiristä olivat juuri yhteinen toiminta ja kokemukset, uusiin ihmisiin ja leikkikavereihin tutustuminen sekä vertaisuus:

Hyviä ja ikimuistoisia kokemuksia itselle ja omille lapsille. Uusia kavereita. Laatu-aikaa omien ja muiden kanssa. Mahtavaa! (Ä2)

Mukava tilaisuus äideille viettää aikaa yhdessä muitten äitien ja lastensa kanssa. (O3)

Mukavia, leppoisia, äidit pitivät kun näkivät suurta joukkoa samanlaisessa tilanteessa. Oli ISON perheen meininkiä!!! (O4)

Leirit ovat olleet äideille ihanaa yhdessäolon aikaa ja lapset ovat saaneet kivoja uusia kavereita muilta paikkakunnilta. Vertaistuen voimavara on löytynyt vahvana leireillä. (O6)

## 5.2 Tyttöteam-toiminnan käynnistäminen ja ylläpitäminen

Tuloksissa toiminnan käynnistämisen haasteita kirjattiin useita. Osa vastaajista ei ole ollut käynnistämässä toimintaa, mutta toiminnan takaisin elvyttämisessä koettiin samoja haasteita kuin uuden toiminnan aloittamisessakin. Ryhmän kokoaminen ja äitien löytäminen ryhmään koettiin suurimmiksi haasteiksi. Lisäksi haasteena koettiin ryhmän luottamuksen syntyminen äitien ja ohjaajien kesken.

Äitejä on vaikea tavoittaa. (O3)

Kuinka saada porukka innostumaan yhtä aikaa (O6)

haaste on tainnut olla äitien löytäminen ja heidän sitouttaminen toimintaan. (O7)

aluksi oli aika haastavaa saada ryhmä kokoon. (O10)

kesti hetken että saavutin ryhmäläisten luottamuksen (O11)

alut ovat hankalia ennen kuin ryhmän sisäinen luottamus kasvaa (O12)

Tulosten pohjalta toimivaksi työtavaksi osoittautui avoimen ilmapiirin luominen ryhmässä. Ketään ei tuomita ja kaikkia pyritään auttamaan mahdollisuuksien mukaan. Ryhmän sisällä kaivataan paljon vapaata keskustelua, esimerkiksi tunteiden tuuletusta ja hyvien ystävien seuraa. Toiminnan suunnitelmallisuus ja rakenne auttavat hallitsemaan ryhmätilanteita.

Erityisesti olen huomannut, että kun juttelu ei ole pakotettua, vaan tapahtuu ikään kuin muun toiminnan (kahvittelu, muu toiminta) keskustelu tapahtuu kuin itsestään. Huumoria saa käyttää ja paljon. (O1)

Suuri tilaus vapaalle keskustelulle ja joustolle suunnitellun ohjelman suhteen. (O8)

Myös toiminnan käynnistämisen ja ylläpitämisen kantavana voimana pidettiin yhteistyötahojen kanssa toimimista. Tämä nousi esille sekä kyselystä että Tyttöteam ohjaajille suunnatun päivän aikana. Yhteistyötahojen kanssa toimiminen koettiin tärkeänä voimavarana, joka tuki Tyttöteam ohjaajien omaa jaksamista toiminnassa. Esimerkiksi yhdeksi Tyttöteam-toiminnan haasteeksi nostettiin kohderyhmän vaativuus: nuoret äidit, lisänä mahdollisesti masennus, päihteet tai yksinäisyys. Tällöin toimiminen yksin ohjaajana koettiin raskaaksi.

Haasteena ovat erityisesti ryhmän koko yhdelle ohjaajalle.. Lisäksi monilla äideillä on haastavia ongelmia.. (O1)

ryhmää on ohjannut kaksi ammattiohjaajaa, toinen on ollut asumisohjaaja ja toinen nuorten palvelupisteen sosiaali-ohjaaja. (O4)

...mielenterveysseuran työntekijä jakoi vetovastuun kanssani yhden vuoden (O7)

## 6 Käsikirjan rakentuminen

Jo ennen kuin koko aineisto oli analysoituna kokonaisuutena, hahmottelin jonkinlaista sisällystä ja rakennetta käsikirjalle. Olin lainannut useita erilaisia valmiita käsikirjoja kirjastosta, joista sain myös jonkinlaista kuvaa siitä millainen käsikirjan runko voi olla. Vertailin siis rakenteellisesti ja ulkoisesti jo ohjaajille suunnattuja ohjekirjoja. Samalla mietin valmista käsikirjaa myös visuaalisesti.

Teemoittelun ja tyypittelyn jälkeen oli syntynyt jo selkeitä asiakokonaisuuksia omien otsikoiden alle. Tärkeää oli nyt saada hahmotettua se, mitkä ovat Nuorisoasuntoliiton kentällä työskentelevien näkökulmasta ne tärkeimmät asiat ja miten saan ne parhaiten esiteltyä.

Rakenteellisesti päätin toteuttaa käsikirjan niin, että siihen tulee kolme eri osaa. Ensimmäisen osan otsikko on ”Mikä on Tyttöteam - Nuorten äitien vertaistukiryhmä?”, ja sen tarkoitus on kertoa lukijalle, mikä Tyttöteam on, mistä se on lähtenyt liikkeelle ja minkälaisena toimintana se on tällä hetkellä eri paikallisyhdistyksissä. Toisen osan otsikko on ”Uuden toiminnan aloittaminen”. Sen perimmäinen tarkoitus on johdattaa lukija yleisellä tasolla ryhmätoiminnan toteuttamiseen. Kolmannen osion sisältö kattaa erilaisia ryhmätoiminnan esimerkkejä tutumisleikeistä ja lukemisen arvoiseen kirjallisuuteen.

Käsikirjaa kirjoittaessani minun tuli muistaa oma roolini tutkijana. Minun tuli huomioida, että kirjoitan käsikirjaa valtakunnalliseen käyttöön ja eri tehtävissä toimiville työntekijöille. Minun tuli pitää mielessä, ettei olemassa vain yhtä totuutta siitä, miten Tyttöteam-toimintaa voi toteuttaa.

### 6.1 Ensimmäinen vedos lukukierrokselle

Käsikirjan lukijoiksi olivat lupautuneet Nuorisoasuntoliiton (NAL) asumis- ja koulutuskoordinaattori Tiina Kupari, Riihimäen Seudun Nuorisoasunnot ry:n (Riinu) vastaava asumisohjaaja Tiina Saarinen sekä Laureassa kanssani samaa YAMK-koulutusohjelmaa opiskeleva Laura Mäntynen. NAL:n Tiina Kupari toimii lukijana toimeksiantajan näkökulmasta. Riinun Tiina Saarinen on tällä hetkellä kantavin voima NAL:n kentällä Tyttöteam-toiminnassa, joten hänen näkökulmansa käsikirjaan on ehdoton hänen valtavan tietotaitonsa takia. Lisäksi kanssaopiskelijani Laura Mäntysen panos luku-urakkaan on tärkeä, koska hänen näkökulmansa käsikirjan sisältöön on täysin erilainen; hän ei ole koskaan toiminut Tyttöteam ohjaajana. Näiden sovittujen lukijoiden lisäksi Riihimäen Seudun Nuorisoasunnot ry:n asumisohjaaja Jonna Korpi lupautui vielä neljänneksi lukijaksi. Kaikki lukijat sitoutuivat antamaan rakentavaa palautetta sovitussa aikataulussa.

Käsikirja lähti ensimmäiselle lukukierrokselle siinä vaiheessa, kun itsestäni tuntui jo että ”pyörin ympyrää” samojen asioiden ja ajatusten kanssa. Tuntui, että olin umpikujassa ja toistan itseäni tekstissä. Tarvitsin siis kipeästi ulkopuolisten näkökulmaa tekstiin. Saatekirjeessä lukijoilleni toivoin, että he eivät ujostele kommentoinnissaan. Pyysin sisällöllisesti palautetta koko työstä sisällysluettelosta lähdemerkintöihin. Lisäksi toivoin palautetta myös lauserakenteista sekä kokonaisista kappaleista, niiden rakenteellisista sisällöistä ja niiden sijainneista käsikirjassa.

Itse päätin pitää luovaa taukoa käsikirjan sisällön kirjoittamisessa, jotta saisin hiukan perspektiiviä tekstiin. Lähdin siis palautetta odotellessani miettimään käsikirjan ulkoista ja visuaalista ilmettä. Olin yhteydessä NAL:n Tiina Kupariin siitä, onko toimeksiantajalla toiveita käsikirjan ulkoasun suhteen. Vastauksena sain, että voisin yhdessä NAL:n tiedottajan Essi Tammimaan kanssa suunnitella käsikirjan ulkoasun. Lisäksi ehdotin Tiina Kuparille ja Tiina Saariselle, että käsikirja saisi oikeanlaista ilmettä, jos Tyttöteam ryhmien lapset piirtäisivät eli kuvittaisivat käsikirjan. Ehdotus sai kannatusta.

#### 6.1.1 Palaute ensimmäiseltä lukukierrokselta

Palautteet ensimmäiseltä lukukierrokselta olin toivonut muutaman viikon sisällä siitä, kun olin vedoksen lähettänyt. Kaksi lukijoista pysyikin aikataulussa. Kahdelta muulta sain palautteen vähitellen puolentoista kuukauden sisällä. Olin alun perin ajatellut lukevani palautteet kaikki kerralla ja niiden pohjalta lähtenyt työstämään mahdollisia muutoksia, mutta palautteiden pirstaleisen palautuksen takia lähdin ensiksi lukemaan kahden ensimmäisen lukijan kommentit. Työstin muutokset käsikirjaan kuitenkin vasta, kun olin saanut kaikki palautteet.

Palaute oli yhtä lukijaa lukuun ottamatta samoilla linjoilla. Eriävän näkemyksen mukaan käsikirjan rakenne oli liian koulutyön omainen lähdemerkintöineen. Muiden palaute oli suurimalta osin rakenteellista, esimerkiksi kappaleiden sijaintien muutoksia. Mukana oli myös huomioita ”turhasta” tekstistä ja joissakin kohdin negatiivisen sävyn antamista asiakokonaisuuksista. Toiveina oli joitain lisäyksiä varsinkin ”uuden toiminnan aloittaminen” kokonaisuuteen, esimerkiksi ryhmädynamiikasta. Lisäksi sain innovatiivisia ja idearikkaita ajatuksia uusiksi otsikoinneiksi.

Kaiken saamani palautteen tallensin itselleni ja lähdin muokkaamaan käsikirjaa uudelleen. Aikaa vievimmäksi ehdotukseksi palautteista nousi lisäys, jonka mukaan käsikirjasta saattaisi tulla selkeämpi kokonaisuus uudelle työntekijälle, jos ohjekirjassa olisi esimerkiksi kolme toimintaohjetta, jonka mukaan Tyttöteamiä voi toteuttaa. Idea oli minusta todella hyvä, ja päätin hakea tukea ideaan ja sen toteuttamiseen muilta lukijoilta. Alustavasti mietin toimin-

taohjeiden toteuttamista käsikirjassa rakenteellisesti niin, että ne kirjattaisiin joko käsikirjan kolmanteen osaan, jossa on esimerkkejä toiminnasta, tai omaksi osakseen.

Huojentavaa oli, että palautteen mukaan ”oikeanlainen” runko oli jo kasassa ja muutokset olivat suurimmaksi osaksi tekstin hiomista ja päätöksiä siitä, mitä haluan jättää lopulliseen käsikirjaan sitä käyttäville työntekijöille. Minun tuli saamastani palautteesta huolimatta muistaa, että käsikirja saa olla ”minunnäköiseni” ohjekirja, kuitenkin huomioiden saamani kommentit lukijoilta.

## 6.2 Toinen lukukierros ja käsikirjan viimeistely

Lähettyessäni käsikirjaa toiselle lukukierrokselle, olin hyvillä mielin saamastani rakentavasta palautteesta ja tehdyistä muutoksistani. Tälle kierrokselle lähtevä käsikirja oli ainakin omasta mielestäni jo hyvin valmiin oloinen.

Toisen lukukierroksen palautteiden valossa teen vielä lopulliset muutokset käsikirjaan, jonka jälkeen olen yhteydessä Nuorisoasuntoliiton tiedottajaan Essi Tammimaahan. Yhdessä hänen kanssaan suunnittelemme käsikirjan visuaalisen ilmeen. Tähän samaan aikaan olen yhteydessä Riihimäen ja Helsingin sekä mahdollisesti muidenkin toiminnassa olevien paikallisyhdistysten Tyttöteam-toiminnan ohjaajiin ja pyydän heidän ryhmänsä lasten kuvituksia ja piirroksia elävöittämään käsikirjaa.

Tiedottaja Essi Tammimaa viimeistelee käsikirjan NAL:n mahdollisten kriteereiden mukaisesti. Aikataulullisesti käsikirja valmistuu sopivasti ensi vuoden alkuun, jolloin toivottavasti mahdollisimman moni yhdistys on saanut jatkorahoitusta ja mahdollisesti uusien projektien rahoitusta, jolloin myös uusia työntekijöitä palkataan NAL:n kentälle työskentelemään nuorten parissa. Tällöin on tärkeää myös Tyttöteam-toiminnan kannalta, että uusille työntekijöille on valmiina käsikirja, jolla kynnys aloittaa Tyttöteam-toiminta omalla paikkakunnalla madaltuu.

## 7 Johtopäätökset ja pohdinta

Nuoruus ja äitiys, syrjäytymisen ehkäisy ja vanhemmuuden tukeminen, vertaisuus ja ryhmätoiminta, nämä käsitteet kietoutuvat yhteen ja tukevat toinen toisiansa Tyttöteam-toiminnassa. Nuorisoasuntoliiton paikallisyhdistysten työntekijöiden kallisarvoinen toiminta nuorten äitien vertaistukitoiminnassa on tarpeellista, hyödyllistä ja äideille ja heidän lapsilleen tärkeää. Äitiyden tukeminen on samalla perheiden hyvinvoinnin tukemista ja siksi mittaamattoman arvokasta.



On muistettava, että äitejä ei kannata tukea vanhemmuudessa vain siksi, että heillä itsellään olisi miellyttävämpi olla. Kokemus, että jää yksin eikä kukaan ymmärrä, arvosta tai auta, joutaa helposti vaikeisiin, tuhoisiinkin tunteisiin, joiden vaikutukset ulottuvat myös äitien lähipiiriin. (Rotkirch & Saloheimo 2008, 84.) Tyttöteam-toiminnan tarkoitus ei ole toimia ulkoa ohjautuvana terapiana, kuntoutuksena tai muunakaan kontrollimenetelmänä, vaan antaa äideille mahdollisuus vertaistukeen ja mukavaan ajanviettoon lastensa kanssa.

Myös se, että äitiyteen ja naiseuteen kohdistuu moninaisia ja ristiriitaisia odotuksia, on huomioitava työskenneltäessä nuorten äitien kanssa. Äitiyden toteuttaminen kulttuurisesti ”oikein” on näiden odotusten välissä tasapainoilua. Myös äitiyden ammatillinen tukeminen edellyttää tasapainoilua, jottei äitejä idealisoida tai syyllistetä kulttuurisia odotuksia vasten. (Berg 2008.)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa Nuorisosasuntoliiton (NAL) sisältöpalveluihin kuuluvan Tyttöteam - Nuorten äitien vertaistukiryhmän ohjaajille käsikirja. Käsikirjan tarkoituksena on perehdyttää NAL:n paikallisyhdistyksessä toimiva työntekijä Tyttöteam-toiminnan perusteisiin sekä opastaa ja ohjeistaa Tyttöteam-toiminnan aloittamiseen omassa yhdistyksessä sekä tukea Tyttöteam-toiminnan jatkuvuutta.

Tyttöteam-toiminnassa mukana oleville ja olleille äideille sekä Tyttöteam-toimintaa tällä hetkellä ohjaavien ja aiemmin ohjaaville tehtyjen kyselyjen perusteella rakennettu runko käsikirjaan oli onnistunut. Muun materiaalin kerääminen oli luonnollinen osa käsikirjan sisällyksen syntyä. Itse työprosessin vaikutukset ja hyödyllisyys pystytään mittaamaan vasta käsikirjan käyttöönoton jälkeen. Laadun tasapuolisuuteen se tulee ainakin vaikuttamaan, sillä nyt Nuorisosasuntoliiton paikallisyhdistysten työntekijöillä on saatavilla työväline, jolla Tyttöteam-toiminnan rakenne ja menetelmät ovat helposti käden ulottuvilla.

## 8 Työskentelyprosessin arviointi

Oma mielenkiintoni aiheeseen ja omakohtainen tietotaitoni aiheesta antoivat luontevan syyn lähteä työstämään tätä käsikirjaa. Lisäksi se, että käsikirjalla on Nuorisosasuntoliiton kentällä todellinen tarve, pohjusti työskentelyn aloittamista. Prosessi on edennyt erilaisin vaihein. Työn alkuunlähtö oli rivakka, ja jo muutaman kuukauden sisällä minulla oli olemassa oleva materiaali koossa. Kyselyiden tekeminen, niiden lähettäminen ja koodaaminen webropol-ohjelmalla on minulle työn puolesta jo hyvin tuttua, joten siihen ei kulunut ylimääräistä aikaa. Muun materiaalin hankkiminen suhteellisen nopeasti oli myös toimivan verkoston ansiota. Aineiston analyysin työstäminen vei jo oman aikansa, samoin kuin itse käsikirjan kirjoittaminen yhtenäiseen muotoonsa. Myös oman perheen ja muun opiskelun tasapainottelu ovat vievät oman osuutensa aikataulusta ja sen sommittelusta.

Sain työssäni koottua ne asiat, jotka halusinkin saada Tyttöteam ohjaajien käsikirjaan. Työskentely käsikirjan tuottamiseksi on ollut yli vuoden mittainen prosessi, johon on kuulunut sekä hyviä että kasvattavia kokemuksia, mutta myös jonkin verran epäonnistumisia ja niiden kautta tehtyjä oivalluksia. Eri asioiden prosessointi jatkuu vielä työn valmistumisen jälkeen, todennäköisesti ainakin, jos palaan työskentelemään Tyttöteam toiminnan pariin.

Hankkeen kuluessa olen oppinut valtavasti sekä toimintatutkimukseen että etnografiseen lähestymistapaan liittyvistä teoreettisista tiedoista ja käytäntöön sovelletuista toimista. Ammattillinen osaaminen on kehittynyt valtavasti työn edetessä. Osa uusista asioista on tullut opittua kantapäähän kautta, koska en ole ennen tehnyt toiminnallista opinnäytetyötä, mutta tärkeän tukiverkoston avulla olen niistäkin selvinnyt. Tässä vaiheessa työtä näkee joitain asioita, joita olisi voinut tehdä toisin, mutta otan ne vastaan asiaankuuluvana oppimiskokemuksena.

Tutkijana oleminen, siihen rooliin asettuminen ja tutkijan silmin katsominen ei aina ollut helppoa. Oman objektiivisen työskentelymenetelmän omaksuminen vei oman aikansa, mutta olen lopputulokseen tyytyväinen. Tärkeän työvälteen tuottaminen Nuorisosasuntoliiton kentälle on ollut antoisa ja opettavainen kokemus.

## Lähteet

- Aaltio, I. & Puusa, A. 2011. Laadullisen tutkimuksen luotettavuus. Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Menetelmäviidakon raivaajat. Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan. Helsinki: JTO. 153 - 166.
- Alitolppa-Niitamo, A., Moallin, M. & Novitsky, A. 2006. Monikulttuuriset vertaistuenryhmät. Ohjaajan opas. Ryhmämalli pikkulapsiperheiden vanhemmille. Väestöliiton Kotipuu. Helsinki: Väestöliitto.
- Anderson, B. A. & Anderson, A. M. 1999. Qualitative Family Reserch. Teoksessa Paunonen, M. & Vehviläinen-Julkunen, K. (toim.) Perhe hoitotyössä. Teoria, tutkimus ja käytäntö. Helsinki: WSOY. 137 - 156.
- Berg, K. 2008. Äitiys kulttuurisina odotuksina. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 48/2008. Helsinki: Väestöliitto.
- Cacciatore, R. & Janhunen, K. 2008. Täydelliset äidit - 11 myyttiä. Teoksessa Janhunen, K. & Oulasmaa, M. (toim.) Äidin kielletyt tunteet. Helsinki: Väestöliitto. 12 - 27.
- Dunderfelt, T. 2011. Elämänkaaripsykologia. Lapsen kasvusta yksilön henkiseen kehitykseen. Helsinki: WSOYpro.
- Heikkinen, H. 2008. Toimintatutkimuksen lähtökohdat. Teoksessa Heikkinen H., Rovio E. & Syrjälä L. (toim.) Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansanvalistusseura. 16 - 38.
- Heikkinen H. & Jyrkämä J. 1999. Mitä on toimintatutkimus? Teoksessa Heikkinen, H., Huttunen, R. & Moilanen, P. (toim.) Siinä tutkija missä tekijä. Toimintatutkimuksen perusteita ja näköaloja. Jyväskylä: Atena Kustannus. 25 - 62.
- Heikkinen H., Kontinen T. & Häkkinen P. 2008. Toiminnan tutkimisen suuntaukset. Teoksessa Heikkinen H., Rovio E. & Syrjälä L. (toim.) Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansanvalistusseura. 39 - 76.
- Heikkinen H. & Syrjälä, L. 2008. Tutkimuksen arviointi. Teoksessa Heikkinen H., Rovio E. & Syrjälä L. (toim.) Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansanvalistusseura. 144 - 162.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hirvonen, E. 2000. Raskaus nuoren valintana. Etnografia alle 18-vuotiaiden nuorten raskaudesta, tulevasta vanhemmuudesta ja elämäntilanteesta sekä äitiysneuvolakäynneistä. Väitöskirja: Tampereen yliopisto, hoitotieteen laitos. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy Juviness Print.
- Huovinen, T. & Rovio, E. 2008, Toimintatutkija kentällä. Teoksessa Heikkinen H., Rovio E. & Syrjälä L. (toim.) Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansanvalistusseura. 94 - 113.
- Huttunen, R., Kakkori, L. & Heikkinen, H. 1999. Toiminta, tutkimus ja totuus. Teoksessa Heikkinen, H., Huttunen, R. & Moilanen, P. (toim.) Siinä tutkija missä tekijä. Toimintatutkimuksen perusteita ja näköaloja. Jyväskylä: Atena Kustannus. 111 - 135.

- Hyväri, S. 2005. Vertaistuen ja ammattiauttamisen muuttuvat suhteet. Teoksessa Nylund, M. & Yeung, A. B. (toim.) Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino. 214 - 235.
- Inkinen, M. & Söderblom, B. 2005. Vertti. Käsikirja ryhmänohjaajille. Lapset ja vanhemmat vertaisryhmässä, kun vanhemmilla on mielenterveyden ongelmia. Helsinki: Profami.
- Jyrkämä, O. 2010. Vertaistukiryhmä käyntiin! Teoksessa Laatikainen T. (toim.) Vertaistoiminta kannattaa. Helsinki: Asumispalvelusäätiö ASPA. 25 - 49.
- Jyrkämä Oili & Huuskonen Päivi 2010. Ammatilliset vertaistoiminnan tukena. Teoksessa Laatikainen T. (toim.) Vertaistoiminta kannattaa. Helsinki: Asumispalvelusäätiö ASPA. 81 - 85.
- Järvinen, R. & Taajamo, T. 2006. Vertaisryhmän ohjaajan käsikirja. Helsinki: Mannerheimin lastensuojeluliitto.
- Järvinen, R. 1998. Äitien kokemuksia lastenneuvoloiden vanhempainryhmissä. Ryhmästä tukea arjessa selviämiseen. Pro Gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto: Lääketieteellinen tiedekunta / Hoitotieteen laitos / Hoitotiede.
- Kainlauri, J. & Karppinen P. 2003. Tutkimus Tyttöjen Talon nuorten äitien ryhmästä. Diakonia-ammattikorkeakoulun Helsingin yksikön opinnäytetyö.
- Kelhä, M. 2008. Äitiys, luokka ja ikä. Teoksessa Tolonen, T. (toim.) Yhteiskuntaluokka ja sukupuoli. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura julkaisuja 83. Tampere: Vastapaino. 82 - 100.
- Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.
- Kuusela, P. 2005. Realistinen toimintatutkimus? Toimintatutkimus, työorganisaatiot ja realismi. Raporttisarja 2/2005. Helsinki: Työturvallisuuskeskus.
- Laimio Anne & Karnell Sonja 2010. Vertaistoiminta - kokemuksellista vuorovaikutusta. Teoksessa Laatikainen T. (toim.) Vertaistoiminta kannattaa. Helsinki: Asumispalvelusäätiö ASPA. 9 - 19.
- Leppänen, A. & Ruusujoki, A-M. 2010. ”tää on tämmönen kotiäidin arjen perlastus”. Äiti-vauvaryhmän äitien jaksamista tukemassa. Diakonia-ammattikorkeakoulun Läntisen yksikön opinnäytetyö.
- Linnakangas, R. & Suikkanen, A. 2004. Varhainen puuttuminen. Mahdollisuus nuorten syrjäytymisen ehkäisemisessä. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2004:7. Helsinki: Edita Prima.
- Mattila, K-P. 2010. Asiakkaana ihminen. Työnä huolenpito ja auttaminen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Oksanen, J., Peippo, J. & Suhonen, P. 2004. Arjesta helmi - äitiryhmä - vertaistukiryhmä vanhemmuuden tukemiseen. Diakonia-ammattikorkeakoulun Lahden yksikön opinnäytetyö.
- Paajanen, P. 2005. Eri teitä vanhemmuuteen. Kaksikymppisenä ja kolmekymppisenä lapsen saaneiden näkemyksiä perheellistymisestä ja vanhemmuudesta. Perhebarometri 2005. Väestötutkimuslaitos: Katsauksia E 21/2005. Helsinki: Väestöliitto.
- Pajunen, P. 2012. ”Meidän oma ainutlaatuinen ryhmämme” - Vertaistuki äiti-vauvaryhmässä. Pro Gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto: Terveystieteiden yksikkö / Hoitotiede.

Palojärvi, H. 2000. Oma-apuryhmät naisten voimavarana. Naisten monet ryhmät. Teoksessa Auvinen, A. (toim.) Omin ehdoin. Naisten oma-apuryhmien opas. Helsinki: Kansalaisareena ry. 43 - 45.

Puusa, A. 2011. Laadullisen aineiston analysointi. Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Menetelmäviidakon raivaajat. Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan. Helsinki: JTO. 114 - 125.

Raunio, K. 2006. Syrjäytyminen. Sosiaalityötä kiinnostavia näkökulmia. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.

Rotkirch, A. & Saloheimo, A. 2008. Yksin kotona? Teoksessa Janhunen, K. & Oulasmaa, M. (toim.) Äidin kielletyt tunteet. Helsinki: Väestöliitto. 72 - 85.

Savolainen, T. 1999. Äitiryhmät äitiyden tukena. Pro Gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto: Kasvatustieteen laitos / Kasvatustiede.

Sundell, C. 2009. Äitiys ja syrjäytyminen 2000-luvun alun Suomessa. Pro Gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto: Teologinen tiedekunta.

Syrjälä, L., Ahonen, S. & Syrjäläinen, E. & Saari, S. 1996. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Helsinki: Kirjayhtymä.

Vanhanen-Silvendoin, S. 1996. Äitien vuorovaikutusryhmät. Teoksessa Matthies, A-L., Kotakari, U. & Nylund, M. (toim.) Välittävät verkostot. Tampere: Vastapaino. 227 - 239.

Vedenkivi, T. & Salmenperä, L. 2010. Yhdessä muutoksen virrassa. Erosta eheäksi - opas ryhmänohjaajille. Helsinki: Eläkeliitto.

Vehviläinen-Julkunen, K. 1999. Perheen tukeminen raskauden aikana. Teoksessa Paunonen, M. & Vehviläinen-Julkunen, K. (toim.) Perhe hoitotyössä. Teoria, tutkimus ja käytäntö. Helsinki: WSOY. 157 - 175.

Vilka, H. 2006. Tutki ja havainnoi. Helsinki: Tammi.

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Virtainlahti, S. 2011. Etnografinen tutkimus. Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Menetelmäviidakon raivaajat. Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan. Helsinki: JTO. 252 - 266.

#### Sähköiset lähteet

NAL:ssa työskennellään pitkäjänteisesti toiminnan kehittämiseksi 2012. Nuorisoasuntoliitto. NAL-tietoa. NAL-laatuja järjestelmä. Tulostettu 19.9.2012. <https://www.nal.fi/fi/nal-tietoa/nal-laatuja-jarjestelma/>

Nuorten asumisen asiantuntija 2012. Nuorisoasuntoliitto. NAL-tietoa. Tulostettu 19.9.2012. <https://www.nal.fi/fi/nal-tietoa/>

Nuorten puolestapuhuja 2012. Nuorisoasuntoliitto. NAL-tietoa. Edunvalvonta. Tulostettu 19.9.2012. <https://www.nal.fi/fi/nal-tietoa/edunvalvonta/>

Paikallisyhdistykset NAL:n selkäranka 2012. Nuorisoasuntoliitto. NAL-tietoa. Paikalliset nuorisoasuntoyhdistykset. Tulostettu 19.9.2012. <https://www.nal.fi/fi/nal-tietoa/paikalliset+nuorisoasuntoyhdistykset/>

Sisältöpalveluilla varmistetaan itsenäisen asumisen onnistuminen 2012. Nuorisoasuntoliitto. NAL-tietoa. Asumisen sisältöpalvelut. Tulostettu 19.9.2012. <https://www.nal.fi/fi/nal-tietoa/asumisen+sisaltopalvelut/>

Syrjäytymisen ehkäisy ja vähentäminen 2009. Syrjäytymisen ehkäisy ja vähentäminen - työryhmän raportti 30.9.2009. Helsingin kaupungin turvallisuusohjelman alatyöryhmä. Helsingin kaupungin hallintokeskus, turvallisuus- ja valmiuosasto. Tulostettu 26.9.2012. [http://www.hel2.fi/ajankohtaista/Syrj%C3%A4ytymisen\\_ehk%C3%A4isy\\_ja\\_v%C3%A4hent%C3%A4minen.pdf](http://www.hel2.fi/ajankohtaista/Syrj%C3%A4ytymisen_ehk%C3%A4isy_ja_v%C3%A4hent%C3%A4minen.pdf)

Talon henki 2012. Nuorisoasuntoliitto. NAL-tietoa. Asukastoiminta ja -demokratia. Tulostettu 19.9.2012. <https://www.nal.fi/fi/nal-tietoa/asukastoiminta+ja+-demokratia/>

Tyttöteam - Nuorten äitien vertaistukiryhmä 2012. Nuorisoasuntoliitto. NAL-tietoa. Asukastoiminta ja -demokratia. Tyttöteam. Tulostettu 19.9.2012. <https://www.nal.fi/fi/nal-tietoa/asukastoiminta+ja+-demokratia/tyttoteam/>

## Liitteet

Liite 1 Kyselylomake Tyttöteam äideille.....	40
Liite 2 Kysely Tyttöteam ohjaajille .....	43

## Liite 1 Kyselylomake Tyttöteam äideille

Kyselylomake Tyttöteam toiminnassa mukanaoleville ja olleille äideille. Kyselyn joihinkin kysymyksiin on pakko vastata ja joihinkin ei. Tähdellä \* merkityt kysymykset ovat pakollisia.

Kysely haaroittuu kolmannen kysymyksen jälkeen Tyttöteam toiminnassa olleiden ja tällä hetkellä mukanaolevien kesken. Toisen kerran kysely haaroittuu 11. kysymyksen kohdalla valtakunnalliselle leirille osallistuneiden ja ei-osallistuneiden kesken. Vastajat eivät näe toisen puolen kysymyksiä.

### Tyttöteam kysely

Kyselyn vastauksia hyödynnetään sekä opinnäytetyötäni että Tyttöteam toiminnan kehittämistä varten. Kyselyyn vastaat nimettömänä, joten mitään henkilötietojasi ei voida yhdistää vastauksiisi. Vastaa omatuntosi mukaan, mitkään vastaukset eivät ole vääriä.

1. Minkä ikäisenä olet aloittanut Tyttöteam ryhmässä? \*

asteikko 15v.-25v.

2. Minkä ikäinen vauvasi on ollut aloittaessasi ryhmässä? \*

masuasukki

0-3kk

3-6kk

7-10kk

10-12kk

1v.-1,5v.

2v.

vanhempi kuin 2v.

3. Kuinka kauan olet ollut mukana Tyttöteam toiminnassa? \*

0,5v.

1v.

1,5v.

2v.

2,5v.

3v.

3,5v.

4v.



yli 4 vuotta

4. Oletko edelleen mukana Tyttöteam toiminnassa? \*

Kyllä

En

KYLLÄ-vastanneiden polku

4a. Millaista on olla mukana Tyttöteamissä? (avoin kysymys)

5a. Mitä toivot Tyttöteam toiminnalta? (avoin kysymys)

6a. Kuvaile, miten toimiminen muiden äitien kanssa sujuu (avoin kysymys)

7a. Saatko tukea ryhmän muilta äideiltä? Millaista tukea? (avoin kysymys)

8a. Vastaa väittämiin (4 = täysin samaa mieltä, 1 = täysin eri mieltä) \*

Tyttöteam-toiminnasta on minulle hyötyä \*

Tulen ymmärretyksi Tyttöteam-ryhmässä \*

Voin ilmaista ajatuksiani vapaasti Tyttöteam-ryhmässä \*

Tyttöteam-ryhmän ilmapiiri on hyvä \*

Tyttöteam-ryhmän äidit tukevat toisiaan \*

Tyttöteam-ryhmän myötä suhteeni lapseeni/lapsiini on parantunut \*

9a. Oletko Tyttöteam toiminnan ulkopuolella tekemisissä ryhmän äitien kanssa? \*

Kyllä, viikottain

Silloin tällöin

Moikataan, kun tavataan

En koskaan

EN-vastanneiden polku

5b. Mitä koet saaneesi Tyttöteam toiminnassa mukanaolemisen? (avoin kysymys)

6b. Jäikö jotain saamatta? Jäitkö kaipaamaan jotain? (avoin kysymys)

7b. Kuvaile, miten toimiminen muiden äitien kanssa sujui? (avoin kysymys)

8b. Saitko tukea ryhmän muilta äideiltä? Millaista tukea? (avoin kysymys)

9b. Vastaa väittämiin (4 = täysin samaa mieltä, 1 = täysin eri mieltä) \*

Tyttöteam-toiminnasta oli minulle hyötyä \*

Tulin ymmärretyksi Tyttöteam-ryhmässä \*

Voin ilmaista ajatuksiani vapaasti Tyttöteam-ryhmässä \*

Tyttöteam-ryhmän ilmapiiri oli hyvä \*

Tyttöteam-ryhmän äidit tukivat toisiaan \*

Tyttöteam-ryhmän myötä suhteeni lapseeni/lapsiini on parantunut \*

10b. Oletko edelleen yhteydessä johonkukun Tyttöteam ryhmäsi äitiin? \*

Kyllä, viikottain

Silloin tällöin

Moikataan, kun tavataan

En koskaan

.....

11. Oletko ollut mukana Tyttöteam leirillä? \*

Kyllä

En

KYLLÄ-vastanneiden polku

12a. Miksi lähdit mukaan leirille? (avoin kysymys)

13a. Mitä koet saaneesi leiristä? (avoin kysymys)

EN-vastanneiden polku

12b. Miksi et lähtenyt mukaan leirille? (avoin kysymys)

Kiitos vastauksistasi!

## Liite 2 Kysely Tyttöteam ohjaajille

Kyselylomake Tyttöteam toimintaa ohjanneille ja ohjaaville työntekijöille. Kyselyn kaikki kysymykset ovat avoimia kysymyksiä ja vapaaehtoisia vastata.

### Kysely Tyttöteam ohjaajille

Kyselyn tavoitteena on

- tuottaa Nuorisosauntoliiton paikallisyhdistyksille Tyttöteam ohjaajien -käsikirja, jonka avulla toiminta olisi mahdollisesti helpompi käynnistää tai elvyttää uudelleen käyttöön sekä ylläpitää
- kerätä arvokasta ja värikästä tietoa sekä erilaisia näkökulmia Tyttöteamissä työskennelleiltä ohjaajilta

Kysely on tarkoitettu kaikille Tyttöteam toiminnassa oleville tai olleille ohjaajille.

Vastaathan kyselyyn 29.2.2012 mennessä.

1. Kerro omin sanoin, mikä on Tyttöteam
2. Kenelle Tyttöteam on tarkoitettu?
3. Millaista Tyttöteam - toiminta on ollut käytännössä omalla paikkakunnallasi?
4. Oletko kokenut haasteita ryhmän käynnistämisvaiheessa? Jos olet, niin millaisia?
5. Millaisia sääntöjä ryhmässäsi on ollut?
6. Mitä Tyttöteamissä on voinut tehdä (esim. retkiä, luentoja..)?
7. Onko jotain, mitä ei ole voinut tehdä Tyttöteamissä?
8. Millaisiin haasteisiin olet törmännyt ohjatessasi Tyttöteamissä?
9. Mitkä työtavat/toiminnot ovat osoittautuneet toimiviksi?
10. Mainitse mielestä 3 parasta/toimivinta tutustumisleikkiä

11. Mitkä ovat olleet Sinun vahvuusalueita toimiessasi Tyttöteam ohjaajana? Entä heikkouksia?

12. Keiden yhteistyötahojen kanssa olet toiminut?

13. Mitä ajatuksia sinulla on jäänyt mieleen valtakunnallisista leireistä (jos olet ollut mukana)?

14. Sana vapaa

Kiitos vastauksistasi.